16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999 ՇԱԲԱԹ 183 (1928)

Ազգ

Azg
armenian daily

Ռուսական զորքերը այսօր Չեչնիայում անցնում են երկրորդ փուլին

ՄՈՍԿՎԱ, 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Հյուսիսային Կովկասում գործող դաշնային ուժերի միացյալ խմբավորումը հոկտեմբերի 16-ին ծեռնամուխ կլինի Չեչնիայում իրականացվող հակաահաբեկչական գործողության 2-րդ փուլին։ Այս մասին այսօր մամլո ասուլիսում հայտնել է խմբավորման հրամանատար Վ. Կազանցեւը։ Ըստ նրա, 1-ին փուլի ընթացքում իրականացվել է Ռուսաստանի կառավարության եւ պաշտպանության նախարարության առաջադրած խնդիրը, այն է՝ ստեղծվել է սանիտարական գոտի, որի մեջ ներառնվել է Չեչնիայի տարածքի 1/3-ը։ Հակաահաբեկչական գործողության 2-րդ փուլի հիմնական նպատակը հանրապետության մնացյալ տարածքում բանդիտական կազմավորումների խմբաւ ոչնչացումն է։

Վ. Կազանցեւի տվյալներով, Չեչնիայի տարածքում ռազմական գործողության ընթացքում զոհվել է դաշնային ուժերի 47, վիրավորվել 33 զինծառայող։ Բացի այդ, ռուսական զորքերը կորցրել են 7 միավոր տեխնիկա՝ 1 տանկ, 5 հետեւակի մարտական մեքենա, 1 ինքնաթիռ խփվել է, 2-ը կործանվել տեխնիկական պատճառներով։ Ռուս զինվորականների վկայությամբ, հակառակորդը մոտ 2000 զոհ է տվել։

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Կառավարությունը եւ ներդրումային քաղաքականությունը

Հոսքն ուղղելու փոխարեն աշխն էլ չվնասել

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Հայաստանի ներդրումային դիրքը հուսադրող չէ անգամ ԱՊՀ երկրների համապատկերում, ուստի օրինաչափ են ներդրումների խրախուսման վերաբերյալ տնտեսական եւ քաղաքական շրջանակների պնդումները։ Հայաստանում ներդրումային աշխուժության անկումը սկսեց արձանագրվել 99 թ. տարեսկզբից եւ առ այսօր հանրապետության բարձր ղեկավարությունը դա բացատրում է քաղաքական դրդապատճառներով. ա) ԱԺ ընտրություններ, որոնց արդյունքում փոփոխվեց կառավարությունը եւ բ) ընդդիմադիր քաղաքական կուսակցությունների բացասական գնահատումները մինչ այս իրականացրած միջազգային գործարքների վերաբերյալ, որոնք հասարակական հնչեղություն ստացան՝ հասնելով մինչեւ սահմանադրական եւ այլ կարգի դատական ատյաններ՝ Արմենտել, կոնյակի գործարան, «Արմենիա» եւ «Անի» հյուրանոցներ։ Փաստենք, որ

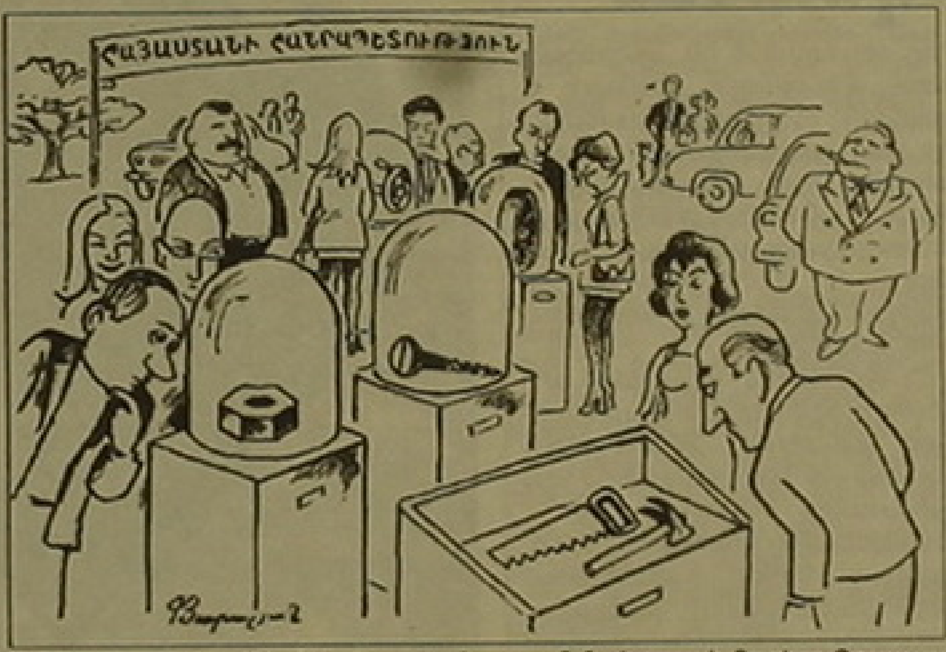

այս չորս գործարքներն էլ կազմում են անցած տարվա ներդրումային մեր հաղթանակների դափնեպսակը։ Նախորդ ԱԺ-ում այս գործարքներից գրեթե բոլորի վերաբերյալ տարակարծություններ հնչեցին՝ երբեմն հիմնավոր։ Հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը ներդրումային ակտիվության նվազումը բացատրեց նաեւ ԱԺ-ում հաղթած կուսակցությունների ծախսամետ քաղաքականությամբ «հայբույով»։

Տես ▸ էջ 2

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑ

Ադրբեջանը կտրականապես հրաժարվում է «ընդհանուր պետության» գաղափարից

Թուրքական հեռուստատեսությամբ հայտարարել է Ալիեւը

ԲԱՔՈՒ, 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՓՐԱՅՄ ՆՅՈՒՍ։ Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւն ուրբաթ օրը «Սամանյոլու» թուրքական հեռուստաալիքով հեռարձակված հարցազրույցի ժամանակ վերստին հաստատեց, որ Ադրբեջանը կտրականապես հրաժարվում է «ընդհանուր պետության» գաղափարից, որը Լեռնային Ղարաբաղում ներկայացնում են որպես հնարավոր փոխզիջման հիմք։

Ռուսաստանի արտգործնախարարության նախապատրաստած «ընդհանուր պետության» գաղափարը սկզբնապես Ադրբեջանին էր ներկայացրել ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խումբը, իսկ Ադրբեջանի կողմից այն մերժվել էր «մեկընդմիշտ», հայտարարել է Հեյդար Ալիեւը։ «Ընդհանուր պետության» գաղափարը կամ համանման մի այլ գաղափար Ադրբեջանին պարտադրելու ինքնահոյակ եւ ոչ մեկի կողմից չճանաչված Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ղեկավարների փորձերը ոչ մի հեռանկար չունեն, քանի որ Լեռնային Ղարաբաղը Ադրբեջանի անկապտելի մասն է, հանրապետության բաղկացուցիչ տարածքը, նշել է ադրբեջանական պետության ղեկավարը։

Հեյդար Ալիեւը հրաժարվել է մեկնաբանել Լեռնային Ղարաբաղի ղեկավարների վերջին հայտարարությունները, դրանք համարելով «ինքնագործունեություն», որն ընդհանուր ոչինչ չունի իրողությունների հետ, որ քննարկում են Ադրբեջանի եւ Հայաստանի նախագահները։ Ադրբեջանի նախագահը նաեւ նշել է, որ ցանկացած որոշման մասին, որը հնարավոր է ընդունել ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման բանակցային գործընթացում, նախ եւ առաջ իրազեկ կդառնի ադրբեջանական ժողովուրդը։

Պակիստանում արտակարգ դրություն է

ԻՍԼԱՄԱԲԱԴ, 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ։ Գեներալ Փերվեզ Մուշարաֆի հրամանագրի համաձայն Պակիստանում այսօր գիշեր արտակարգ դրություն է մտցվել։ Այն ուժի մեջ է հոկտեմբերի 12-ից՝ այն օրվանից, երբ զինվորականները վարչապետ Նավազ Շարիֆին պաշտոնանկ արեցին եւ իշխանությունը լիովին վերցրեցին իրենց ձեռքը։

Հրամանագրի համաձայն, Փերվեզ Մուշարաֆը ստանձնել է գործադիր իշխանության ղեկավարի պարտականությունները։ Չեղյալ չհայտարարելով սահմանադրության գործողությունը, զինվորական վարչակազմը երկիրը կկառավարի ժամանակավոր սահմանադրական որոշումներով։

Լիազորություններից զրկված են վարչապետը, համապետական կառավարության նախարարները եւ նրանց տեղակալները, ինչպես նաեւ բոլոր չորս նահանգների նահանգապետերն ու կառավարությունները։ Լուծարված են խորհրդարանը եւ նահանգային օրենսդիր ժողովները։

Միեւնույն ժամանակ պահպանվել է Պակիստանի նախագահի պաշտոնը, որն այսուհետեւ էլ կկատարի իր պարտականությունները՝ «ղեկավարվելով գործադիր իշխանության ղեկավարի հրահանգներով»։

Փերվեզ Մուշարաֆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

ՌԴ նախագահի ընտրությունները՝ 2000 թ. հունիսի 4-ին

ՄՈՍԿՎԱ, 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Ռուսաստանի Դաշնության նախագահի ընտրությունների մասին նոր օրենսդրությանը համապատասխան, որն այս շաբաթ նախագահ Բորիս Ելցինը ներկայացրել էր Պետական դումայի քննարկմանը, պետության ղեկավարի ընտրությունները տեղի են ունենալու 2000 թ. հունիսի 4-ին, երկրորդ փուլը, եթե այն անհրաժեշտ լինի, կայանալու է հունիսի 25-ին, իսկ պետության նորընտիր ղեկավարի պաշտոնակալության արարողությունը՝ օգոստոսի 9-ին։ Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այդ մասին այսօր կայացած ճեպասուլիսում հաղորդել է ներքին քաղաքականության հարցերով ՌԴ նախագահի վարչակազմի վարչության պետ Անդրեյ Լոգինովը։

Լոգինովը նշել է, որ մինչեւ 2000 թ. օգոստոսի 9-ը Բորիս Ելցինը կշարունակի կատարել ՌԴ նախագահի պարտականությունները։

Դեսպանների գործը ընդլայնվում է

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հոկտեմբերի 15-ի հրամանագրով Գագիկ Բաղդասարյանը նշանակվել է Իտալիայի Հանրապետությունում Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան։

Մինչ այժմ Գագիկ Բաղդասարյանը զբաղեցնում էր Իտալիայում Հայաստանի Հանրապետության գործերի հավատարմատարի պաշտոնը։

ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄԱՄԼՈ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

Խաղաղության Նոբելյան մրցանակը՝ «Սահմաններ չճանաչող բժիշկներ» կազմակերպությանը

ՕՍԼՈ, 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ 1999 թ. խաղաղության Նոբելյան մրցանակը շնորհվել է «Սահմաններ չճանաչող բժիշկներ» միջազգային կազմակերպությանը։

Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, Նորվեգիայի Նոբելյան կոմիտեի մեծ դահլիճում կայացած հանդիսավոր արարողության ժամանակ այդ մասին այսօր հայտարարել է կոմիտեի նախագահ Ֆրանսիս Սեյերսթեդը։ Նա ընդգծել է, որ այդ մրցանակը այս տարի հանձնվում է «տաս մայրցամաքներում կազմակերպության ներդրած հիմնարար մարդասիրական ավանդի» համար։

Իր արագ գործողություններով, նշել է Ֆ. Սեյերսթեդը, «Սահմաններ չճանաչող բժիշկներ» կազմակերպությունը կարողացավ հասարակայնության ուշադրությունը իր վրա գրավել հասարակական աղետների ժամանակ, նա նպաստում էր հասարակական կարծիքի ստեղծմանը՝ ընդդեմ իշխանության չարաշահման։

ՀԵՏԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱԿ

«Նաիրիտի» կալանավորված տնօրենը հիվանդանոցում է

Գագիկ Ներսիսյանին յուրացման եւ ունեցվածքի հափշտակության մեղադրանք է ներկայացված

«Հայրենիք» կուսակցության քաղաքական խորհրդի համակարգող, «Նաիրիտ» գիտաարտադրական միավորման տնօրեն, 48-ամյա Գագիկ Ներսիսյանին Հայաստանի քրեական օրենսգրքի 90-րդ հոդվածով մեղադրանք է ներկայացվել շռայլման, յուրացման եւ պաշտոնական դիրքի չարաշահման միջոցով ունեցվածքի հափշտակման համար։

Ինչպես Ինտերֆաքսին հայտնեց Հայաստանի դատախազության մամլո ծառայության ղեկավար Գուրգեն Ամբարյանը, երկու օր առաջ նրան կանչել են Հայաստանի դատախազություն, որտեղ եւ կալանավորել են։ Բայց Կենտրոն համայնքի առաջին ատյանի դատարանն առայժմ Ներսիսյանին ձերբակալելու հրահանգ չի տվել։ Դատախազության ներկայացուցիչը հավաստեց այն եղբայրությունը, որ հափշտակումը կատարվել է «Նաիրիտ» ձեռնարկությունում, սակայն դժվարացավ նշել, թե ինչ չափերի մասին է խոսքը, քանի որ ներկայումս դեռ անցկացվում է նախաքննություն։

Ինչպես հայտնեց «Հայրենիքի» փոխնախագահ Պետրոս Մակեյանը, դատախազությունում հարցաքննության ժամանակ Ներսիսյանն իրեն վատ է զգացել եւ տարվել Երեւանի սրտաբանության գիտահետազոտական ինստիտուտ, որտեղ այժմ բժիշկների եւ միաժամանակ իրավապահ մարմինների հսկողության տակ է։ «Հայրենիքի» կուսակցությունը միջնորդությամբ դիմել է Հայաստանի գլխավոր դատախազին՝ հորդորելով չկիրառել ձերբակալությունը, այլ ազատ արձակել քաղաքից չբացակայելու ստորագրությամբ։ Բայց առայժմ պատասխան չի ստացվել։ «Հայրենիքի» լիդերներից մեկը գտնում է, որ «Ներսիսյանի ձերբակալությունը քաղաքական ենթատեքստ չունի եւ զուտ տնտեսական բնույթի հետապնդում է, ուստի կուսակցությունը մտադիր չէ հանդես գալ քաղաքական հայտարարությամբ»։ «Սակայն փաստ է, որ մեր երկրում ամեն մի հանցագործի կարող են դարձնել հերոս, իսկ հերոսին՝ հանցագործ», ավելացրեց Մակեյանը։

Սրտաբանության գիտահետազոտական ինստիտուտի գլխավոր բժիշկ Հայկ Քամալյանի խոսքերով, Գ. Ներսիսյանին երկու օր առաջ հիվանդանոց են բերել միկրոինֆարկտով։ Ներկայումս նրա վիճակը կայուն է, առողջության վտանգավորման նշաններ չկան, բայց նա պետք է եւս մեկ շաբաթ պառկած մնա եւ բուժվի։

Գագիկ Ներսիսյանը 1991-99 թթ. Հայաստանի Գերագույն խորհրդի եւ Ազգային ժողովի երկու գումարումների պատգամավոր է, ժամանակին եղել է ՀՀՇ վարչության կազմում։

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Հայաստանում Ինտերֆաքսի սեփ. թղթակից

digitised by A.R.A.R.@

ընթացիկ

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Երեւանյան 5 համայնքում` համայնքապետի 24 թեկնածու

Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների մոտենալուն զուգընթաց Երեւանի քաղաքային ընտրական հանձնաժողովում մոտ երկու շաբաթ առաջ Էրեբունի համայնքի ներկայիս ղեկավար Արարատ Խրիմյանին համայնքապետի թեկնածու գրանցելու հողի վրա առաջացած «ճգնաժամը» խորանալու միտում ունի: Հանձնաժողովի մեծամասնությունը (13 անդամից 7-ը) դեմ էր ի հեճուկս ԿԸՀ սեպտեմբերի 30-ի որոշման համայնքում մեկ տարուց մի քանի օր պակաս հաշվառում ունեցող թեկնածուի գրանցմանը եւ վերադաս հանձնաժողովին բողոք էր ներկայացրել կասկածելի քվորումի պայմաններում պրն Խրիմյանին թեկնածու գրանցելու վերաբերյալ: ԿԸՀ-ը լուծում չտալով, առկախել էր խնդիրը:

Երեւանի ՔԸՀ 5 անդամներ, տեղեկանալով, որ հանձնաժողովում ՀՀ կառավարության ներկայացուցիչներից մեկը` Գառնիկ Հովակիմյանը, որը «իր անբասիր պահվածքով, օրենքի նկատմամբ դրսեւորած ընդգծված հարգալից վերաբերմունքով, քաղաքացիական արիությամբ» միացել էր հանձնաժողովի արտասովոր վեցյակին, ազատվել է պաշտոնից (մինչդեռ աշխատանքից, նրանց համոզմամբ, պետք է հեռացվեր կառավարության մյուս թեկնածուն` հանձնաժողովի նախագահ Վ. Մանուկյանը), ՀՅԴ ներկայացուցիչ Սմբատ Բալասանյանի գլխավորությամբ դիմել են ՀՀ վարչապետին` հորդորելով վերականգնել «ՀՀ կառավարության պատիվը բարձր պահած Գառնիկ Հովակիմյանի» ներկայությունը հանձնաժողովի կազմում: Կոմկուսի ներկայացուցիչ Ա. Արզիկյանն էլ հատուկ կարծիք էր ներկայացրել` հաստատելով Վ. Հովակիմյանի սկզբունքայնությունն ու բարեխղճությունը:

Երկու օր առաջ նախատեսված հանձնաժողովի նիստը չէր կայացել նախագահի բացակայության պատճառով, քանզի, ինչպես «Ազգին» հավաստեց ՔԸՀ-ի քարտուղար Սմբատ Բալասանյանը, պրն Մանուկյանի ընտանիքում «դեպք էր պատահել»: Սմբատ Բալասանյանը, սակայն, պնդում է, որ նախագահի` նիստից «փախչելու» պատճառը կես ժամ առաջ նրա սեղանին դրված որոշման նախագիծն էր, որի համաձայն Կենտրոն համայնքի 40 տեղամասային հանձնաժողովներից 26-ում թույլ են տրվել կեղծիքների 28 դեպքեր. հանձնաժողովների կազմում չընդգրկված 28 անձ մասնակցել է նիստերին, քվեարկություններին, չորսն` ընտրվել քարտուղար, մեկը` նույնիսկ նախագահի տեղակալ:

ՔԸՀ-ի քարտուղարը, գնահատելով տեղի ունեցածը, դժգոհեց. «Սմբատ Բալասանյանը սիրում է սենսացիոն հայտարարություններ անել. եթե նման բան էր հայտնաբերել, կարող էր տեղեկացնել, միասին կքննարկեինք: Հնարավոր է, որ տեղամասերում անդամներ առաջադրելու ժամկետը լրանալու գիշերը հասցրել էին նոր անդամներ նշանակել` նախկիններին չտեղեկացնելով, որոնք էլ մասնակցել են նիստերին: Բայց մինչեւ ժամը 12-ը ամեն ինչ կարգավորված էր: Ինքը` Սմբատ Բալասանյանը, Կենտրոն համայնքի, եթե չեմ սխալվում, թիվ 26 տեղամասում առաջադրել էր մի մարդու, որը ավագանու թեկնածու է, եւ նույնիսկ զգուշացումից հետո էլ այդ վիճակը պահպանվում է»:

Ինչ վերաբերում է համայնքապետների ավագանու անդամների թեկնածուների վերջնական կազմին, ապա համայնքապետների 28 թեկնածուներից 4-ը` Վարդան Գեւորգյանը եւ Արտաշես Գյումրյանը` Կենտրոն, Հայկ Հովհաննիսյանը եւ Վեհամ Մնացականյանը` Արաբկիր համայնքներից (բոլոր էլ անկուսակցական), ինքնաբացարկ են ներկայացրել: Այսպիսով, համայնքապետների 5 տեղերի համար կպայքարի 24 թեկնածու, ավագանու անդամների թեկնածուների թիվը 457 է (3-ն ինքնաբացարկ են հայտնել): Ընտրագրավը (100-հազարական դրամ համայնքապետների, 20 հազարական դրամ ավագանու թեկնածուների համար) ետ ստանալու ժամկետը (գրանցման ավարտը) բաց է թողնված, ուստի այդ գումարը կհամալրի պետբյուջեի «ճեղքվածքը»:

Տեղամասային հանձնաժողովները ձեւավորված են, նախագահ-տեղակալ-քարտուղար ղեկավար եռյակներն ընտրված, թեկնածուներից կամ քաղաքացիներից գրավոր բողոքներ չկան: Ընտրությունների անցկացման համար տրամադրվելիք գումարը (հանրապետության մասշտաբով` մոտ 15 մլն դրամ) «ճանապարհին է», բայց տեղ չի հասել (հուսանք` կհասնի):

Մի նկատառում ավագանու անդամների թեկնածուների ակտիվության վերաբերյալ: Չվարձատրվող (ըստ էության հասարակական) այս աշխատանքի «երկրպագուներին», ըստ ամենայնի, հրապուրում է համայնքապետներին «լծակակից» դառնալու հեռանկարը. ավագանու անդամները, որ համայնքային «խորհրդարանների» գործառույթ ունեն, մասնակցում են համայնքի բյուջեն հաստատելու եւ վերահսկելու, ըստ այդմ, համայնքապետի վրա ներազդելու գործընթացին: Ասել է թե` ընտրություններում ներդրվող եռանդը եւ ընտրագրավը, ինչ էլ լինի, կարդարացվեն սույն «հասարակական գործունեության» ընձեռած նյութական դիվիդենտներով: Այնպես որ պատրաստվենք հոկտեմբերի 24-ի ընտրություններին, որոնք առնվազն Երեւանում խոստանում են բուռն (պետք է ենթադրել` առանց կրակոցների) ընթանալ:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Կառավարությունը եւ ներդրումային քաղաքականությունը

Հոնքն ուղղելու փոխարէն աչքն էլ չհանել

Սկիզբը էջ 1

Էկոնոմիկայի նախարար եւ նախկին վարչապետ Արմեն Դարբինյանը համակարծիք էր. «99 թ. հիստերիկ քննարկումներից հետո, երբ ներդրումային սեփականաշնորհման բոլոր գործարքներն իրար ետեւից մի թատերական ներկայացման էին վերածվում, բնական էր ներդրողների զգուշավոր վերաբերմունքը, դա իր բացասական դերը կատարեց: Բայց կառավարությունը եւ նախագահը հստակ պատկերացնում են իրենց ծրագիրը», «Ազգի» համար լավատեսորեն մեկնաբանեց Արմեն Դարբինյանը Հայաստանի ներդրումային գրավչության կորուստը:

Հայաստանը` արդյունաբերական թանգարան բաց երկնքի տակ

Կառավարության վերջին նիստում քննարկվեց ներդրումների մասին ՀՀ օրենքում փոփոխություններ կատարելու մի նախագիծ, «Ազգին» պարզաբանեցին, որ այդ փոփոխություններով վերացվում են օտարերկրյա ներդրողների համար սահմանված որոշ արտոնություններ: Հեղինակների կողմից մեզ ներկայացված պատճառաբանությունները բավական ազդեցիկ էին, սակայն հարցականներ եւս ծագում են: Մանրամասնենք` կառավարությունն առաջարկում է Հայաստան ներմուծվող հումքի եւ հոսքագծերի համար վերստին սահմանել հարկեր, այնինչ ընդամենն անցյալ տարի ԱԺ-ում հետեւողական քննարկումներից հետո որոշվեց նման տիպի ներմուծումն ազատել հարկերից, որպեսզի խրախուսվի Հայաստանի արդեն հնացած արդյունաբերական եւ արտադրական հզորությունների արդիականացնելու գործընթացը: Այսօր Հայաստանում ծերանում է ոչ միայն աշխատուժը, այլեւ արտադրական կարողությունները, ինչն առավել քան վտանգավոր է 21-րդ դարի նախաշեմին, քանզի արդյունաբերական շատ ոլորտներում հոսքագծերի եւ տեխնոլոգիաների փոփոխությունը կատարվում է ոչ թե 5 կամ 10 տարին մեկ, այլ յուրաքանչյուր տարի, եւ միջազգային շուկաներում մրցունակ արտադրանք արտահանելու համար Հայաստանն այսօր ավելի, քան երբեւէ կարիք ունի նոր տեխնոլոգիաների եւ մասնագետների վերապատրաստման: Հակառակ դեպքում Հայաստանը` անցյալի հզոր արդյունաբերական իր հսկաներով, կվերածվի բաց երկնքի տակ տեխնիկական թանգարանի, ուր կցուցադրվեն աշխարհում այլեւս ոչ մի տեղ չհանդիպող եւ գրեթե բրածո դինոզավրերի համարժեք հաստոցներ ու արտադրատեսակներ: Թվում է, ելքը գտնված էր` ամեն կերպ աջակցել Հայաստան նոր տեխնոլոգիաների եւ այդ տեխնոլոգիաների հիման վրա արտադրություն կազմակերպելու հումքի ներմուծումը: Բայց պետական եկամուտների նախարարության, հատկապես մաքսային ստորաբաժանումները պնդում են, որ հարկային հիշյալ արտոնության պատրվակով շատ ներմուծողներ իրենց բիզնեսն են իրականացնում: Նրանք վկայակոչում են դեպքեր, երբ ներմուծված հոսքագծերը չեն ներդրվել արդյունաբերական ձեռնարկություններում, այլ որոշակի ժամկետ հետո վաճառվել են: Անշուշտ, նման դեպքերից ոչ ոք ապահովագրված չէ, բայց արդյոք դրանց քանակը վերածե՞լ է որակի, որից ելնելով պետք է վերացնել հարկային արտոնությունը: Չե՞նք դժվարացնի առանց այն էլ ոչ դյուրին մեր խնդիրը` հայաստանյան արտադրական կարողությունների վերազինումն ու արդիականացումը:

Տնտեսագիտական հրաշքներով եւ անկումներով հարուստ պատմությունը Չինաստանի եւ Տայվանի օրինակներով վկայում է` օֆշորային գոտիների եւ հարկային արտոնությունների ՕԳԳ-ն: Հետեւապես վտանգավոր է խանդավառվել բյուջեի մուտքերն ապահովելու, ճեղքվածքները փակելու` վերջերս գերխնդիր դարձած ուղիղ ճանապարհով, ինչն էլ թելադրում է հանրապետություն ներմուծվող եւ արտահանվող յուրաքանչյուր ապրանքի համար հարկ գանձելու որոշումը: Հոնքն ուղղելու փոխարեն կարելի է վնասել արդյունաբերության աչքը:

Կառավարության նիստում հաստատվելուց հետո օրինագիծը պետք է մուտք գործի ԱԺ, կարծում ենք, խորհրդարանում այն շահագրգիռ քննարկման պատճառ կդառնա, եւ 2000 թ. պետբյուջեի հիմքում ընդգրկված չեն լինի նաեւ այս օրենսդրական փոփոխությամբ ենթադրվող հարկային մուտքերը, քանզի քիչ հավանական է, որ դրանք կկատարվեն: Առայժմ ոչ ոք հերթ չի կանգնել Հայաստան հայ-տեխնոլոգիաներ, նոուհաուներ բերելու համար: Իսկ ներդրողներին խորհրդարանի ծախսատես ելույթներից առավել կարող է վանել հարկային օրենսդրության խստացումը:

BRITISH AIRWAYS

Երեւանյան երկնքում առաջին անգամ երեւաց իսկական օդապարիկ

Հոկտեմբերի 15-ին, առավոտյան ժամը 8-ից Ազատության հրապարակում Հայաստանում առաջին անգամ բարձրացավ տաք օդով թռչող իսկական օդապարիկը, որն ունի 22 մ երկարություն եւ 18 մ լայնություն, կարող է թռչել մինչեւ 3000 մ բարձրությամբ, 5 կմ/ժամ արագությամբ: Օդապարիկի թռիչքը կազմակերպել էր «Բրիտանական ավիաուղիների» հայաստանյան գրասենյակը, որի կառավարիչ Դագի Դագլասը British Airways-ի մենեջերն է նաեւ Վրաստանում եւ Թուրքմենստանում:

Երեւանյան պայծառ երկնքում գեղեցիկ էր երեւում մեծ, կապույտ օդապարիկը, որի առաջին այցելուները եղան «Հայ-FM» ռադիոկայանով «Բրիտանական ավիաուղիների» մասին հարց-մրցույթի հաղթողները:

Պրն Դագլասն ասաց, որ իրենց նպատակն է օդապարիկի թռիչքով զվարճություն, հաճույք պատճառել մարդկանց, ծանոթացնել իրենց մշակույթին, մարդասիրական օգնության ծրագրերին: Այս տարվա սեպտեմբեր ամսին «Բրիտանական ավիաուղիների» վաճառված յուրաքանչյուր սովորական տոմսից 10-ական դոլար, իսկ բիզնես կարգի տոմսից 50-ական դոլար հանգանակվել է, արդյունքում հավաքվել է մոտ 3000 դոլար, որը տրվում է Գավառի մանկատանը, ուր անմխիթար պայմաններում ապրում են 3-19 տարեկան 115 երեխաներ ու պատանիներ:

Երեկոյան «Հրազդան» մարզադաշտում «Բրիտանական ավիաուղիների» ներկայացուցիչները կազմակերպեցին ընդունելություն պաշտոնյաների, դիվանագետների ու գործարարների համար: Պրն Դագի Դագլասը հայտարարեց Գավառի մանկատան համար հանգանակված գումարը` 4260 ԱՄՆ դոլար, որը «Բրիթիշ էրուեյզի» կողմից կրկնապատկվելով, նվիրատվության ընդհանուր գումարը կազմեց 8520 դոլար:

British Airways-ը կամերային երաժշտության երրորդ միջազգային փառատոնի հովանավորներից է եղել:

Օդաչուներից Մայք Դրայվը 26 տարի շարունակ թռչում է օդապարիկով եւ ամեն անգամ ստանում է նույն տպավորությունը, ինչ առաջին անգամ: Ֆիլ Դաննինգսոնն արդեն 30 տարի զբաղվում է օդապարիկներով, նա բրիտանական «Քամերուն բալունզ»-ի վաճառքի տնօրենն է: Ընկերությունը, որի ղեկավարներից մեկն է ինքը, արտադրում է աշխարհի օդապարիկների 65 տոկոսը:

Օդաչուները երեկ 500 մ բարձրությամբ թռիչք կատարեցին Երեւանի շուրջ (Ազատության հրապարակում օդապարիկը ցանկացողներին բարձրացնում էր 10 մ): Այսօր նրանք կմեկնեն Լոնդոն, որտեղից էլ դարձյալ մարդասիրական առաքելությամբ կուղեւորվեն Ֆիլիպիններ:

ՆԱԻՐԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Համաշխարհային բանկի պատվիրակությունը` Երեւանում

Հոկտեմբերի 13-ին Հայաստան է ժամանել Համաշխարհային բանկի տարածաշրջանային տնօրեն Ջուդի Օ'Կոնորի գլխավորած պատվիրակությունը` Հայաստանի հետ աշխատող թիմի հիմնական անդամների կազմով:

Այցի նպատակն է ՀՀ կառավարության ներկայացուցիչների հետ անցկացնել քննարկումներ` «Հայաստանի միջնաժամկետ (2000-2003 թթ.) զարգացման ռազմավարությունը» թեմայով, որի նախապատրաստումը սկսվել էր ՄԱԿ-ի կողմից ֆինանսավորվող «Ազգային զարգացման ծրագիր» ծրագրի շրջանակներում: Քննարկումներին մասնակցելու համար հրավիրված է նաեւ Հայաստանում Միջազգային արժութային հիմնադրամի ներկայացուցիչ Ջորջ Անայոտոսը:

Քննարկումների ընթացքում շոշափվելու են հետեւյալ հարցերը.

Մակրոտնտեսական քաղաքականությունը եւ տնտեսական աճի հնարավորությունները, մասնավոր հատվածի զարգացումը եւ գործարար միջավայրը, կառավարման համակարգի բարեփոխումները, սոցիալական ոլորտի հիմնախնդիրները, ենթակառուցվածքների զարգացումը:

ՀՀ ԷԿՈՆՈՄԻԿԱՅԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ՁՈՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Ընթացիկ

«ԱՐՄԵՆԻԿՈՒՄ»

Գերմանացի բժիշկները հակափաստարկներ են փնտրում

Եվ դժվարանում են գտնել

Այս շաբաթվա վերջում գերմանացի բժիշկները հավանաբար կհայտնեն տվյալներ Նիկոլայ Կոլեսնիկովի օրգանիզմի վրա «Արմենիկումի» ազդեցության վերաբերյալ: Սակայն, ինչ էլ նրանք հայտարարեն, «Արմենիկում» լրատվական կենտրոնի տնօրեն Դավիթ Ալանջյանին հետաքրքրում է, թե նրանք «այնուամենայնիվ կխոստովանե՞ն, որ այս դեղամիջոցը մի քանի կարգ ավելի բարձր է ախտահարում մինչեւ այժմ եղածների համեմատությամբ»: Նա վստահ է, որ «եթե մեր տվյալները վատ լինեին, բժիշկների մեծ հույս կլիներ Հայաստան վերջնականապես ջախջախելու «Արմենիկումը»»: «Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթի վերջին հրապարակումներից մեկը, որին անդրադարձել էինք երեկվա «Ազգում», հարց է առաջադրում. «Կոլյան ՁԱՎ-ի վիրուսակի՞ր է, թե՞ ոչ կիմանանք մոտ օրերս»:

— Հարցն այնպես է դրված, որ անգամ փոքր վիրուսային ծանրաբեռնվածության դեպքում ցանկացած մեկը կարող է հայտարարել, որ Կոլյան վիրուսակիր է, «Արմենիկումը»՝ ոչ արդյունավետ:

— Հարցի դրվածքը բժշկական տեսակետից գրագետ չէ: Մենք ինքներս էլ կարող ենք ասել՝ նա վիրուսակի՞ր է, թե՞ ոչ. երբեք մեր բժիշկներից չես լսի «վիրուսային ծանրաբեռնվածությունը բացակայում է» արտահայտությունը: Ամբողջ խնդիրը թվերի տարբերության մեջ է. կա վիրուսային ծանրաբեռնվածության որոշակի շեմ, որից ներքեւ հիվանդությունն արդեն չի զարգանում:

Եթե Կոլեսնիկովն ապրի, ասենք, 50 տարի, եւ մահվանից հետո նրա օրգանիզմում վիրուս հայտնաբերեն, չի նշանակում, որ «Արմենիկումն» արդյունավետ չէ:

Մենք կարիք չունենք տեսականորեն բուժված լինելու մասին հայտարարությունների, երբ գործնականում հետաձգել ենք նրա մահն անորոշ եւ, հավանաբար երկար ժամանակով, անհամեմատ բարելավվել նրա կյանքի որակը: Այնպես որ, եթե Գերմանիայում վիրուս հայտնաբերեն, պարտավոր են ասել նաեւ դրանց թիվը:

— Հիվանդության պատմության մեջ ինչպե՞ս եք նկարագրել Կոլեսնիկովի առողջական վիճակը՝ բուժումից հետո տվյալներ եք ուղարկել Կոլեսնիկովի հետ:

— Մեր ուղարկած տվյալները որոշակի «պաշարով» էին, որպեսզի առիթ չլինի ասելու, թե հայ բժիշկները մեղմացրել են թվերը: Պարզ ասած, երբ բուժումն ավարտելուց հետո մենք այլեւս վիրուս չէինք հայտնաբերում, հիվանդության պատմության մեջ վիրուսային ծանրաբեռնվածության որոշակի քանակ, համենայն դեպս, նշեցինք:

Իրավիճակը վարդագույն չներկայացնելը մեր ապահովագրությունն է, ինչ-որ տեղ նաեւ՝ քաղաքականությունը. չի եղել մի դեպք, որ մեր ծրագրի ղեկավարների կանխատեսումներն ավելի լավատեսական լինեն, քան իրողությունն է:

— Հնարավո՞ր է գերմանացիների կողմից անալիզի կեղծ արդյունքների հրապարակում:

— Կարծում եմ՝ ոչ: Վերջին հաշվով նույն Կոլեսնիկովը կարող է հետազոտության ենթարկվել ավելի բարձրակարգ լաբորատորիայում եւ հեղինակազրկել Բերհարդ Նոխտի ինստիտուտը:

— Բուժված հիվանդի անալիզներից կարո՞ղ են կռահել ներարկված «Արմենիկումի» բաղադրությունը:

— Դա գիտնականների պատասխանելու հարցն է: Կարող եմ ասել միայն, որ մեր կողմից ձեռնարկված են անվտանգության բացարձակապես բոլոր միջոցները:

— Ի՞նչն է «Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթի շահագրգռվածությունը «Արմենիկումի» խնդրում: Չէ՞ որ Կոլեսնիկովին հետազոտման ուղարկելը նրանց վրա բավականին թանկ է նստում:

— Իմ կարծիքով սկզբում հետաքրքրությունն էր, որը հետո երեւի դարձավ նախանձախնդրություն, ապա վերածվեց լուրջ թեմայի:

— Իսկ հակաքարոզչություն սպասելի՞ է նրանցից:

— Տեսականորեն հնարավոր է, գործնականում՝ ոչ այնքան: Դժվար է պատկերացնել ազդեցիկ մի թերթ, որը հանկարծ փոխի որոշակի դիրքորոշումը որեւէ խնդրի նկատմամբ:

Կարծում եմ՝ «Կոմսոմոլսկայա պրավդան» այնքան հարուստ թերթ է, որ նրան թելադրելու գոնե ֆինանսական լծակներ չեն կարող լինել:

ՌՈՒԶԱՆ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

Երկու հոգեւորականների նստացույցը՝ «մինչեւ վերջ»

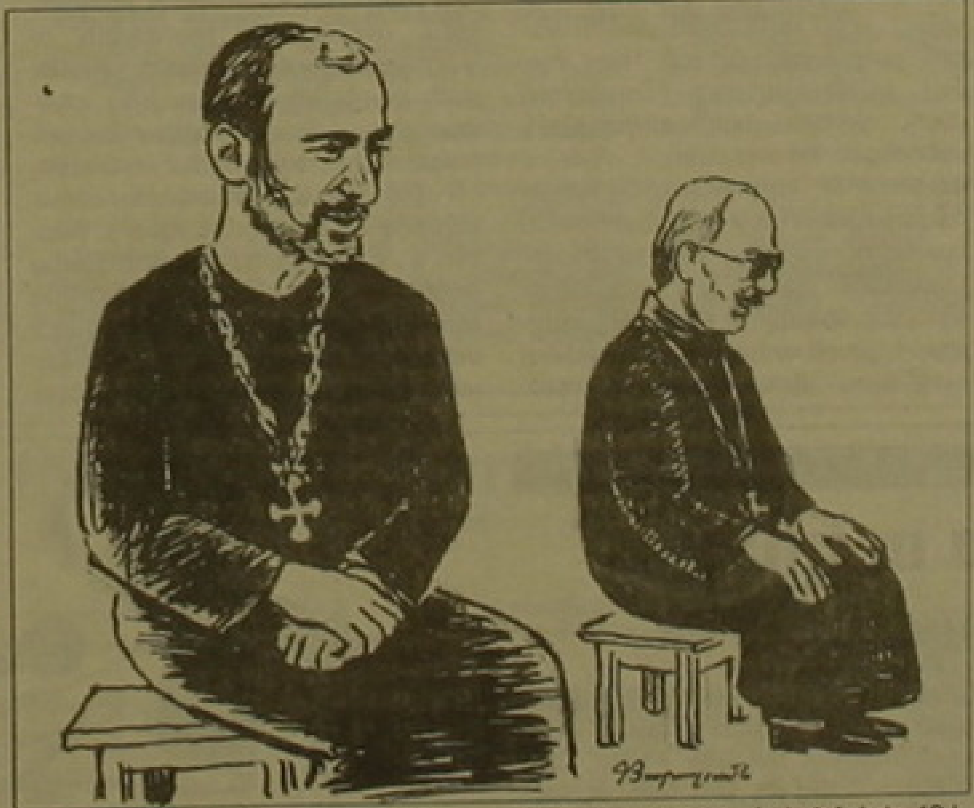

Երկուշաբթի օրվանից Հայաստանում «Մարդու իրավունքների զանգվածային ոտնահարումների դեմ բողոքի ցուցադրական ակցիա» նստացույց են սկսել եւ շարունակում են իրենց քահանա ներկայացնող 2 անձեր՝ «մինչեւ վերջերս Գագրայի շրջանի հոգեւոր հովիվ» Տեր Գրիգոր քահանա Ավետիսյանը եւ «իր դիմումի համաձայն՝ երկարատեւ արձակուրդի մեջ գտնվող» Տեր Հակոբ քահանա Պետրոսյանը Գեղարդավանքից: **«Ազգը»** փորձեց պարզել, թե մարդու իրավունքների կոնկրետ ինչ խախտումներից են բողոքում ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակի դիմաց վրան խփած «հոգեւորականները» եւ նրանց 10-15 աշխարհիկ համախոհները, սակայն միայն ընդհանուր խոսքեր լսեց. Հայաստանի «ապազգային իշխանությունները» ի զորու չեն կենսապահովման նվազագույն պայմաններ ստեղծել մարդկանց համար, չխոսելով «խայտառակ ընտրությունների, թայֆայականության եւ մաֆիոզական երեւույթների» մասին, ուստի իրենց դժգոհությանը «քաղաքական ասպարեզ» տալով գործունեության դաշտը փորձում են տեղափոխել արտասահման: Համոզված են, որ ազգային ուժերը ճնշված են եւ հալածված, քանի դեռ «ապազգային իշխանությունը» հրաժարական չի տվել, գտնում են, որ ներկայիս իշխանությունը նախորդի (բոլշեւիզմի կամ նեոբոլշեւիզմի հետեւորդների) շարունակությունն է:

Արտասահման ձգտող, բայց «Հայաստանը դատարկելու, արտագաղթը խրախուսելու նպատակ չունեցող» «քահանաների» քաղաքական նախասիրությունները պարզելու **«Ազգի»** փորձը ձախողվեց. Տեր Գրիգորը բավականաչափ դիվանագետ էր եւ ներկայացավ իբրեւ ազգային-ազատական սկզբունքների (բայց ոչ «հիշական սանձարձակ կոսմոպոլիս դեմոկրատիայի») ջատագով, որին գաղափարապես մոտ է ԱԺՄ-ն, ռամկավար ազատականությունը, տարածքային պահանջատիրության առումով (մերժելով հեղափոխականությունը) ՀՅԴ-ն: Տեր Գրիգորը եւ Տեր Հակոբը մտադիր են պայքարել «մինչեւ վերջ», պատրաստ են առավել ակտիվ գործողությունների, բայց կարծես իրենք էլ չգիտեն, անպատճառ հեռանալո՞ւ են Հայաստանից: Այդ հարցին պատասխանելով՝ Տեր Գրիգորն ընդվզեց. «Թող իշխանությունը հեռանա», սակայն տեղնուտեղն ավելացրեց. այնքան միամիտ չենք, որ հավատանք, թե իշխանությունները կհեռանան:

Մայր աթոռի մամլո դիվանի համաձայն, Գերագույն հոգեւոր խորհուրդը, հոկտեմբերի 13-ի նիստում լսելով Տեր Հակոբին, դատապարտել է Հայ եկեղեցու ոգուն անհարիր բողոքի այդ ձեւը, քահանաներին կոչ արել անհապաղ դադարեցնել նստացույցը: Այդ առթիվ կաթողիկոսական տեղապահ Ներսես արք. Պոզապալյանի նամակ-հորդորը հանձնվել է քահանաներին՝ նրանց «այլ հետեւանքներից խուսափելու» հնարավորություն տալու մտահոգությամբ: Առայժմ՝ ապարդյուն: Քահանաներն ի թիվս այլ դժգոհությունների, մտահոգված են նաեւ Հայ եկեղեցու գործերին այն «կողմնակի» միջամտությամբ, որով պետությունը փորձում է կանխորոշել կաթողիկոսական ընտրությունների ելքը եկեղեցին պառակտելով «աջերի ու ձախերի»:

Լ. Պ.

ԳՅՈՒՄՐԻ

Ռուսական զորախմբի 2 հանցավոր զինվորներ կկանգնեն դատարանի առաջ

Ապրիլի 14-ին նրանք կրակել էին Գյումրիի կենտրոնում

«Ազգը» ժամանակին տեղեկացրել է այս տարվա ապրիլի 14-ին Գյումրիի կենտրոնում, գյուղմթերքների շուկային հարող տարածքում տեղի ունեցած ողբերգական միջադեպի մասին, երբ ռուսական սահմանապահ զորախմբի տեղի զորամասի 2 հարբած զինվորներ անկանոն կրակահերթ էին բացել խիտ բազմության մեջ՝ սպանելով երկու քաղաքացու եւ տարբեր աստիճանի մարմնական վնասվածքներ հասցնելով 7-ին: Գյումրիի կայազորի զինվորական դատախազությունում օրերս ավարտվել է այս առթիվ հարուցված քրեական գործի նախաքննությունը եւ շուրջ 100 էջ կազմող մեղադրական եզրակացությամբ կուղարկվի Շիրակի մարզի առաջին ատյանի դատարան:

Ինչպես պարզվել է նախաքննությամբ, ՌԴ զորամասի ժամկետային զինծառայողներ Ալեքսանդր Կամենեւն ու Դենիս Պոպովը նշված հանցանքը ոգելից խմիչք օգտագործած վիճակում կատարել են Գյումրիի բնակիչներից մեկի հետ կենցաղային վեճից հետո վրեժխնդիր լինելու նպատակով: Զինվորները խոստովանել են, որ ապրիլի 14-ի կեսօրին քաղաքի Գ. Գյուլպենկյանի անվան վիրաբուժական հիվանդանոցի տարածքում խուլիգանական արարք են թույլ տվել, ապա վեճի են բռնվել արարքը կանխել ցանկացող քաղաքացիների հետ: Ապա նրանք վերադարձել են զորամաս, կայազորային ծառայողներից խլել «Կալաշնիկով» մակնիշի 2 ինքնաձիգ ու զորամասի տարածքը լքելուց հետո, պահակախմբի ղեկավարի հետապնդումից խուսափելու մղումով հայտնվել շուկայի մոտ, «Լաչինի միջանցք» կոչված հատվածում, որտեղ էլ ողբերգությունը տեղի է ունեցել:

Ինչպես տեղեկացրել է Գյումրիի կայազորի զինվորական դատախազ Գեւորգ Համբարձումյանը, երկու ծառայողներին մեղադրանք է առաջադրվել ինչպես ՀՀ քրեական օրենսգրքի, այնպես էլ ՌԴ քրեական օրենսգրքի համապատասխան հոդվածներով, որոնցից առաջինները զորամասից դուրս կատարված, իսկ երկրորդները՝ զորամասի տարածքում կատարված հանցագործությունների համար: Քրեական գործով տուժողներ ճանաչվել են 14 քաղաքացիներ, որոնցից 4-ը ՌԴ զինծառայողներ են: Զինդատախազի հավաստմամբ, զորամասի հրամանատարությունն ամեն կերպ համագործակցել է Գյումրիի զինվորական դատախազության հետ՝ օժանդակելով կատարվող քննությանը: Միաժամանակ քրեական գործի մեջ դատարան կուղարկվեն նաեւ զորամասում կատարված ծառայողական քննության նյութերը:

Գյումրիի ԱԺՄ-ն կպաշտպանի քաղաքապետի որոշակի թեկնածուի

ԱԺՄ Գյումրիի կազմակերպությունը Գյումրիի քաղաքապետի ընտրությանը կպաշտպանի Ազգային ժողովի պատգամավոր, նախկին փոխքաղաքապետ Սուքիաս Ավետիսյանի թեկնածությունը: Տարածքային կազմակերպության վարչության այս որոշման մասին լրագրողներին հայտնեց հոկտեմբերի 14-ին հրավիրված մամուլի ասուլիսում: Նշված թեկնածուն կուսակցական իմաստով ԱԺՄ-ի հետ որեւէ կապ չունի: Մեկնաբանելով 7 թեկնածուների թվից նրան պաշտպանելու որոշումը, վարչության անդամ Գեւորգ Մկրտչյանը նշեց, որ իրենք առաջնորդվել են ոչ թե քաղաքական, այլ սոցիալ-տնտեսական դրդապատճառներով: Իրենց կարծիքով, ոչ վաղուցվա փոխքաղաքապետը լավ գիտե քաղաքի տնտեսությունը եւ ի զորու է ղեկավարելու Գյումրիի գործադիր իշխանությունը՝ նպաստելով առկա ծանր սոցիալ-տնտեսական խնդիրների լուծմանը:

Իհարկե, Գյումրիի ԱԺՄ-ն այս քայլով հետագայի համար նաեւ որոշակի բարոյական պատասխանատվություն է ստանձնում, ինչը եւս հաշվի է առել:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Խմելու ջրում յոդի բացակայությունից տարբեր հիվանդություններ Գորիսում

Օրերս Գորիսի ենթամարզում խմելու ջրում յոդի պակասի, ավելի ստույգ՝ բացակայության եւ դրանից էլ ածանցվող առողջական բարդույթների, աղի անհրաժեշտ քանակության յուրացմամբ այդ վիճակը կանխարգելելու ու հարակից այլ հարցերով Գորիս այցելեց առողջապահության նախարարության սանիտարահամաճարակային վերահսկողության վարչության սննդի հիգիենիայի բաժնի վարիչ Մարիետա Խասիլյանը: Ահազդող իրավիճակը՝ վահանաձեւ գեղձի հիվանդություններ, ֆիզիկական եւ մտավոր թերզարգացում, խուլ-համրության, վարակիչ հիվանդությունների նկատմամբ դիմադրողականության անկում, որոնք հետեւանք են խմելու ջրում յոդի բացակայության, նախարարության եւ մարզի Սիսիան, Կապան, Մեղրի քաղաքների ներկայացուցիչներին ներկայացրեց Գորիսի հիգիենիկ հակահամաճարակային հսկողության կենտրոնի գլխավոր բժիշկ Լենա Մալինցյանը: Հետազոտված 100 հղի կանանցից 48-ի մոտ խպիպ է հայտնաբերված, այո՛, հայտնաբերված է, որովհետեւ նրանց ճնշող մեծամասնությունն անտեղյակ էր: Իսկ մեզանում այնքա՞ն են սիրում բարձրաձայն խոսել առողջ մոր ու մանկան մասին:

Մ. Խասիլյանը հավաստեց, որ Սյունիքի այդ խնդիրը արդեն իսկ քննարկումների նյութ է (լավ է ուշ, քան երբեք), որ Երեւանի աղի կոմբինատի յոդացման արտադրամասը հագեցվել է նոր, ժամանակակից սարքավորումներով ու 2000 թվականից կթողարկի միայն յոդացված՝ յոդի մասին մականշումով, երաշխիքային ժամկետով (6 ամիս) աղ:

Առողջությունը, հիրավի, ազգային ամենամեծ հարստությունն է, իսկ Սյունիքում, Գորիսում էլ, յոդի բացակայությամբ պայմանավորված թույլատրելիի սահմանը վաղուց արդեն վազանցած, խաթարված է եւ սպառնալի, որովհետեւ այդ թվում մեծամասնություն են վերարտադրողական տարիքի կանայք ու տղամարդիկ եւ, ավա՜ղ, բազում երեխաներ...

Կասկածից վեր է, որ խնդիրն արդեն մեծ շառավղով հոգածության նյութ է, եւ դանդաղումն ու անտարբերությունը հանցագործության են համազոր, չէ՞ որ քաղաքակիրթ երկրում իսկապես հանցագործություն է համարվում թեկուզ մեկ՝ առողջ ծնված, բայց հետո խաթարված ֆիզիկական կամ մտավոր առողջությամբ երեխայի գոյությունը: Իսկ մենք այնքա՞ն «առատաձեռն» ենք թվերի հարցում...

ԼԵՆԱ ՀՈՎԱՍԱՓՅԱՆ, Գորիս

ՄԱՀԱԶԴ. Բարեկամները, հարազատները, ընկերները սգում են Ազգային հերոս Մովսես Գորգիսյանի մոր՝ ԱԼԻՍ ԳՈՐԳԻՍՅԱՆԻ մահը: Հուղարկավորությունը՝ այսօր, ժամը 14:00, Շիրակի 14, բն. 20 հասցեից Կարմիր բլուր գերեզմանատուն:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Կանանց շարժումը եւ հայ ազգային-ավանդական նկարագիրը

«Ազգի» սեպտեմբերի 23-ի համարում լույս տեսած «Երբ կինն օտարվում է հասարակությունից» հրապարակումը անսպասելի արձագանք ունեցավ. խմբագրություն զանգահարեց կանանց հանրապետական խորհրդի նախագահ տիկին Նորա Հակոբյանը՝ ցանկություն հայտնելով «մի քիչ զրուցել» հեղինակի հետ: Եվ քանի որ սովորության բերումով զրույցի ընթացքում միացրել էի լրագրողի իմ ձայնագրիչը, այժմ հնարավորություն ունեմ ընթերցողներին ներկայացնելու մեր զրույցի առավել ուշագրավ հատվածները:

– Կանանց շարժման նկատմամբ Հայաստանում կա մի թյուր մոտեցում: Մեր ընդդիմախոսներից շատերի կարծիքով, կանանց կազմակերպությունները մեզանում ֆեմինիստական կառույցներ են: Ուստիեւ ասում են, թե մենք, իբր, մերժում ենք ազգային-ավանդականը, խախտում ենք ընտանիքի հիմքերը, եւ դրանով իսկ... «վտանգավոր» ենք: Ես որպես հայուհի, դրան ամենեւին համաձայն չեմ: Ես երբեք չեմ համարել, թե հայ հասարակությունը, միջնադարից մինչեւ այսօր, կնոջը վերաբերվել է, ասենք, որպես ճորտի: Երբ մենք խոսում ենք կնոջ եւ տղամարդու իրավահավասարության, նրանց սոցիալական դերերի համարժեքության մասին, ամենեւին նկատի չունենք Արեւմուտքի ֆեմինիստական շարժումների հետապնդած նպատակները: Տեսեք, գենդերային հայեցակարգը ՄԱԿ-ը որդեգրել է 1980-ականների սկզբին: Իսկ դրանից ուղիղ 100 տարի առաջ, 1881 թվականին, Ղազարոս Աղայանը գրել է հանրահայտ «Անահիտ» հեքիաթը: Եթե այսօր գենդերային հայեցակարգի տեսանկյունից կարդանք այդ հեքիաթը, ապա կթվա, թե ՄԱԿ-ը Ղազարոս Աղայանից է «թխել» իր մոտեցումները: Խորքային առումով հայ ընտանիքում կնոջ ճորտացման, ստրկացման երեւույթ չի եղել:

– Հետեւաբար, այդ «ստրկությունից» հայ կնոջ ազատագրման խնդիր էլ չի եղել եւ չկա:

– Միանգամայն ճիշտ է: Մեր ժողովուրդը հստակորեն սահմանազատել է կնոջ եւ տղամարդու դերերը, ընդգծելով նրանցից յուրաքանչյուրի կարեւորությունը օջախի, ընտանիքի համար: Չգիտեմ ուրիշներն ինչպես, բայց մեր ժողովրդական իմաստությունն ասում է, թե «կինը տան ներքին պատն է, տղամարդը՝ դրսի պատը»: Այսինքն, երկուսն էլ «պատ» են, որոնք իրենց վրա են պահում տանիքը, օջախն ու ընտանիքը: Եվ այսօր, երբ մեր տղամարդկանց մի շատ խոշոր զանգված գնացել է օտարություն աշխատանք եւ վաստակ որոնելու, ապա այդ «ներսի պատը»՝ կինը, ուզում ենք, թե չենք ուզում, իր վրա է վերցրել նաեւ «դրսի պատի» ծանրությունը: Ուրեմն, խոսքն այն մասին է, որ հայ կնոջը հնարավորություն տանք այդ ծանր բեռը կրելիս ապավինելու պետական հոգածությանը:

– Եվրոպական մի բանաստեղծություն ունի, ուր ցավով ընդգծում է, թե «մենք կնոջը նվաստացրել ենք մինչեւ տղամարդու հետ հավասարություն»: Ուզում է ասել, թե կնոջը ավելի բարձր տեղի դասել:

– Կինը, գոնե հայ կինը, «ավելի բարձր» դասվելու կարիք չունի: Դա տղամարդկային խաղ է, որի նպատակն է հավասարության սահմանումը չտալ, դրանից խուսափել: Տղամարդուց բարձր կարող է լինել միայն Աստված, կինն աստվածային հասնել չի կարող: Ես շատ ավելի կողմնակից եմ, որ կինն իր ամուսնու հետ ներդաշնակ ապրի, քան թե անդադար «բարձրի» ու «ցածրի» պայքարի մեջ լինի: Այնպես որ, երբ մենք խոսում ենք հավասարության կամ իրավահավասարության, գենդերային խնդիրների մասին, ամենեւին չի նշանակում, թե ուզում ենք խույս տալ... ճաշ պատրաստելու մեր այդ պարտականությունից, հեռանալ ընտանիքից, ավանդաբար կնոջ ուսերին ծանրացած ընտանեկան հոգսերից, տղամարդկանց հարկադրել մեզ հետ հավասար լվացք անել, աման լվանալ: Ոչ, խնդիրն այդ չէ, այլ որ կնոջը հնարավորություն տրվի, իր օժտվածության սահմաններում, զարգացնելու իր ունակությունները, դրսեւորելու իր անհատականությունը: Եթե 200 կին, ասենք, Հայաստանում պետական զանազան պաշտոններ ստանան, դա կարո՞ղ է ազդել ծնելիության վրա: Խոսքը կանանց համատարած առաջխաղացման մասին չէ: Մենք 11 մարզպետ ունենք: Եթե դրանցից 2-ը կին լինեին, արժանավոր, կարող կին, վա՞տ կլիներ:

– Կամ, ասենք, մարզպետների տեղակալներից, փոխնախարարներից մի քանիսը կին լինեին...

– Այ, տեսնո՞ւմ եք, ես խոսում եմ առաջին դեմքի մասին, իսկ դուք, իբրեւ տղամարդ, նույնիսկ բնազդով խոսում եք երկրորդ դեմքերի մասին: Այսինքն, մեր մեջ արդեն իսկ այդ տղամարդկային մտայնությունը կա, որ կինն առաջին դիրքերում չպետք է լինի: Սակայն կասկածից դուրս է, որ կան ոլորտներ, ուր կինն իբրեւ առաջին դեմք շատ ավելին կարող է անել, քան տղամարդը: Կոմունիստների ժամանակ նույնիսկ քվոտաներ կային՝ պատգամավորների 30 տոկոսը կանայք էին: Բայց ի՞նչ տեղի ունեցավ: Այսօրվա կոմունիստները, անցնելով պառլամենտ, իրենց հետ ոչ մի կնոջ չտարան: Կուսակցական ընտրացուցակների անցողիկ տեղերում կանանց էին ընդգրկել միայն Դեմոկրատական կուսակցությունը, Դաշնակցությունը, «Միասնություն» դաշինքը եւ «Արժանապատիվ ապագան»: Դաշնակներն իրենց հետ 1 կնոջ տարան պառլամենտ, «Միասնությունը» 2, մյուսները դուրս մնացին: Սա խայտառակություն է մեր երկրի պես կանացի ներուժ ունեցող պետության համար: Կիրգիզներն, օրինակ, ունեն 7 կին նախարար: Ղազախստանի սահմանադրությունը նախագահին իրավունք է տալիս սենատորներ նշանակելու, եւ Նազարբաեւի նշանակած սենատորների կեսից ավելին կանայք են: Բայց չէ՞ որ մենք էլ շատ ու շատ խելացի կանայք ունենք, որոնք իրենց խելքով, կենսափորձով, իմացությամբ պատիվ կարող էին բերել Ազգային ժողովին: Խոսքը «Շամիրամի» սինդրոմի մասին չէ, որին արհեստականորեն տարան բազմեցրին ԱԺ-ում: Կնոջ համար ամենակարեւորը ընտանիքում լեզու գտնելու, համերաշխություն ստեղծելու հմտությունն է: Համոզված եմ, այդպիսի կինը քաղաքականության մեջ էլ կոնսենսուսի հասնելու առավել մեծ հնարավորություններ կգտնի, քան տղամարդը: Մինչդեռ մեզանում հիմա ձեւավորվում է կնոջն արհամարհելու, նվաստացնելու, վիրավորելու հոգեբանություն: Հենց այսօր ինձ զանգահարեցին եւ ասացին, որ մի փախստական իրենից օգնություն խնդրող կնոջն ասել է «Գնա սիրած պահի, դու էլ կարես, ինձ էլ հոգս չես դառնա»: Սա լկտիություն չէ՞: Հայ տղամարդն ինչպե՞ս է հայ կնոջը մղում... անբարոյականության: Հիմա մեր ազգային-ավանդական նկարագիրն ո՞վ է խախտում: Կանանց հասարակական կազմակերպություննե՞րը, թե՞ այն պետական պաշտոնյան, որն իր օգնությանը դիմած բազմազավակ հայ կնոջն ասում է. «Բա որ էդքան երեխա էիր բերում, հույսդ ինձ վրա՞ էիր դնում»: Ինչպե՞ս այդ պաշտոնյային չասես՝ բա որ դուք գալիս, մեր երեխեքին բանակ եք տանում, հույսներդ մեզ վրա չե՞ք դնում: Կինը երեխան միայն իր համար չի ունենում, պետության համար քաղաքացի, բանակի համար զինվոր, հայրենիքի համար պաշտպան է բերում: Հետեւաբար պետությունը պարտավոր է այդ երեխային պահել-մեծացնելիս կնոջը՝ մորը օգնել, նրա կողքին լինել, որ վաղն էլ «երես ունենա» զինվոր տանելու: Քանի դեռ այդպես չէ՝ խախտվում է հասարակություն-պետություն հարաբերությունը, փոխվստահությունը, նահանջվում է մեր ազգային-ավանդական նկարագիրը: Այստեղ մի շատ կարեւոր հանգամանք էլ կա. Կինը իրավունք չունի օգտվելու տղամարդու այսօրվա խեղճացած վիճակից (որ նա դատարկ ձեռքով է տուն գալիս) եւ փոխել հարաբերությունները ընտանիքում, ոտնահարել հարգանքի ու կախվածության սահմանը, անցնել լկտի հարձակման «դու ի՞նչ տղամարդ ես...»: Ուստի հատկապես այն տղամարդիկ, որոնք այսօր ստանձնել են պետությունը կառավարելու պատասխանատվությունը, պետք է մտածեն եւ կանանց, եւ տղամարդկանց սոցիալական դերակատարության ոլորտում՝ հավասարակշռություն ստեղծելու, ավելի ճիշտ՝ այդ հավասարակշռությունը վերականգնելու մասին: Հայաստանի կանանց հասարակական կազմակերպությունները, այդ թվում եւ կանանց հանրապետական խորհուրդը, միայն այս հայեցակետից են դնում գենդերային խնդիրները: 1995 թ. մենք գնացինք Պեկին՝ մասնակցելու գենդերային հիմնահարցերի համաշխարհային ֆորումին: Հայաստանից 2 պատվիրակություն էր մասնակցում: Մեկը կառավարական պատվիրակությունն էր, որը գլխավորում էր Հրանուշ Հակոբյանը, մյուսը հասարակական կազմակերպությունների պատվիրակությունն էր: Պեկինում տեղի ունեցավ 2 գործընթաց. պետությունները հաշվետվություն ներկայացրին, թե ինչ վիճակում են կանայք, իսկ հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները գումարեցին իրենց կոնֆերանսը եւ ճնշում գործադրեցին հիմնական ֆորումի վրա: Որովհետեւ կառավարությունները չափազանցնելու եւ վիճակը բարվոք ներկայացնելու մոլուցք ունեն (բոլոր կառավարությունները, ոչ միայն մեր), իսկ հասարակական կազմակերպությունները, որոնք ավելի մոտ են ժողովրդին եւ շատ ավելի լավ գիտեն իրական վիճակը, միշտ ավելի արմատական առաջարկներով են հանդես գալիս: Նույնը Պեկինում տեղի ունեցավ: Հայաստանը ներկայացրեց իր կառավարական զեկույցը, որի պատրաստման վրա ես էլ էի 2,5 ամիս աշխատել, բայց չէի ստորագրել, որովհետեւ պնդում էի, որ նրանում պետք է նշվի վերջին 10 տարում տեղի ունեցած նահանջի մասին: Այդ առթիվ ես հատուկ փաստաթուղթ ներկայացրի ՄԱԿ-ի հանձնաժողովին:

Պեկինից վերադառնալուց հետո մեզ թվում էր, թե երկու պատվիրակությունների անդամներով պիտի հավաքվենք, կարծիքներ փոխանակենք, ընդհանուր մոտեցումներ մշակենք: Բայց դա տեղի չունեցավ, մեզ ոչ ոք չհրավիրեց, մեր կարծիքը չհարցրեց, մեզ հետ չխորհրդակցեց: Ահա գենդերային հարցերի նկատմամբ պետության վերաբերմունքի «փայլուն» վկայություն:

Հարցազրույցը վարեց
ՌՈՒԶԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ

ՄԻ ՀԱՅ ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ԿԱՐԾԻՔ

Տղամարդն ու կինը

Ոչ ըստ Կլոդ Լելուշի

Ասված իմ, այս ի՞նչ դարձան մեր կանայք՝ մեր մայրերը, մեր տատերը, կանայք, քույրերը, աղջիկները: Քաղաքական գործիչներ են դարձել: Իրենց երեխաների ճաշը եփելու, իրենց թոռանը հեքիաթ պատմելու, իրենց ամուսնուն սիրելու փոխարեն երկրի ճաշն են եփում, հասարակական-քաղաքական կազմակերպություններ են ստեղծում, իրենց գրագիտությունը ցուցադրելու համար ոչ թե Տերյանի բանաստեղծությունն են հիշում, այլ պարապ ականջ են գտնում եւ հարավամերիկյան տարածաշրջանի մասին ինչ-որ ֆիլիպինցի խափշիկի արտասանած ճառն են պատմում: Ու հպարտանում են իրենց այս դրությամբ, ո՞նց են հպարտանում:

Ես հասկանում եմ ծախու կնոջը (տանել չեմ կարող, բայց եւ չեմ դատում. դրա իրավունքը չունեմ), ես հասկանում եմ ազնվական կնոջը (հիանում եմ այդպիսի կնոջով), հազարավոր փնթի կանանց եմ տեսնում, որոնց, պարզ է, ոչ մի տղամարդ չի սիրում (նույնիսկ՝ փնթի տղամարդը), կանացի ամեն մի բամբասանք (եթե անգամ բամբասողը տղամարդ է) ընդունում եմ հավուր պատշաճի (շնորհակալություն, անարժեք մարդուն ոչ ոք չի բամբասի)... Ամեն տեսակ կնոջը հասկանում եմ: Բայց, ձեր յարը տանեմ, չեմ կարողանում հասկանալ քաղաքականությամբ տառապող կանանց: Եթե որոշ կանայք (հատուկենտ ընտրյալներ) զբաղվում են քաղաքականությամբ (եւ պետք է, որ զբաղվեն), ապա քաղաքական մտքեր արտահայտելու մոլագարությունը պարզապես շշմեցնում է: Ինչ կուզեք ասեք, կնոջ այդ տեսակին չեմ հասկանում: Հրաշալի կանայք կան, որ կարող էին չքնաղ բանաստեղծություններ գրել, համեղ կերակուրներ պատրաստել, բանջարանոցում սամիթ աճեցնել... Բայց, ահա, եկել ու առավոտվա ժամը 5:18-ից մինչեւ 23:41-ը խոսում են քաղաքականությունից: Բա ե՞րբ են հասցնում իրենց երեխայի շորը լվանալ, իրենց ամուսնուն սիրել, տո, գրողը տանի, երբեմն հեռվից-հեռու (հեռվից-հեռու) հիանալ ուրիշ տղամարդկանցով... Խոսում են, գրում են, խոսում են, գրում են, նախագահներ, վարչապետներ, նախարարներ են առնում, ցած դնում: Կանանց էմանսիպացիա են ասում... Այսինքն՝ ումի՞ց եք ազատվում, ինչի՞ց... Ձեր յարը տանեմ, ազատ եք, էլի, հարյուր հազար տարի ազատ եք: ...Նստել են, ահա, ու ասում են. «Վաղուց պետք էր ձերբազատվել այն թյուր կարծիքից, որ կնոջ տեղը խոհանոցն է ու կնոջ դերը հասարակության վերափոխումներից հեռու մնալը»: Ազատվել ենք այդ «թյուր կարծիքից», ազատվել ենք: Շատ ու շատ տղամարդիկ արդեն դարձել են վերմիշել խաշելու վարպետներ: Ու դուք, սիրելի կանայք, մեր ընկերուհիների հետ եք գնում դեսպանատների ընդունելություններին, որտեղ 70 առ 100-ը կանայք են: Նստել են, ահա, ու ասում են. «Գործարար աշխարհում մեծ բաժին են կազմում ժամանակակից շուկայական հարաբերությունների նրբություններին տիրապետող, գործունյա, հմուտ կանայք»... Հպարտանալու բա՞ն եք գտել... Ասված իմ, այս ի՞նչ դարձրինք մեր կանանց: Մենք, որ պիտի աշխատեինք, մենք, որ երկրներ պիտի կառավարեինք, այնքան կնամեծար դարձանք, որ կանայք արդեն խղճում են մեր գոյությունը եւ... հասարակական 428-րդ կազմակերպությունն ստեղծում, համաժողովներ, վեհաժողովներ ու գագաթաժողովներ գումարում: Մեկ-երկու տարի հետո, հավանաբար, տղամարդկանց էմանսիպացիայի հարցեր կքննարկեն:

Արժե սոցիոլոգիական ուսումնասիրություն կատարել եւ պարզել, թե քանի՞ քաղաքական գործիչ կին կա, քանի՞ կին է խոսում հեռուստատեսությամբ քաղաքական թեմաներով: Ու նաեւ պարզել, թե Հայաստանում քանի՞ երեխա է ծնվում մեկ տարվա ընթացքում կամ քանի՞ կին է լիրիկական բանաստեղծություն գրում:

Ես հասկանում եմ քաղաքականությամբ զբաղվող այն կանանց, որոնք դեռ ամուսնացած չեն կամ արդեն ամուսնալուծվել են: Բայց նրանք, ովքեր ամուսնացած են, ամուսնու, երեխայի տե՞ր... Չգիտեմ, թե ի՞նչ տեսք կունենան այսպիսի կանանց ամուսիններն ու երեխաները: Հավանաբար՝ ծմռթված:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Առաջինները եւ երկրորդները

Սփյուռքահայ գործարարները Հայաստան են եկել ոչ միայն վաստակելու

Խոսակցության բռնվիր Հայաստանում գործ սկսած որեւէ սփյուռքահայի հետ, եւ ամենայն հավանականությամբ նա առաջինը կլինի, որ նման ձեռնարկում է մտահղացել, կամ էլ առաջիններից մեկը: Սակայն ուրախալի փաստ է, որ նրանցից եւ ոչ մեկը չի զղջացել Հայաստան գալով եւ համոզված է, որ այստեղ վիճակը շատ ավելի բարվոք է, քան սփյուռքում կարծում են:

«Կոդակը» դժգոհ էր Հայաստանում իր ծավալած գործունեությունից: Սկզբում լուսանկարահանման կետեր գրեթե չկային եւ հանկարծ թվաց, թե բոլոր գործարարների գլխում նույն «յուրօրինակ» միտքն է ծագել. քաղաքում բազմաթիվ «Կոդակ» անունը կրող սրահներ բացվեցին, որոնք, սակայն, գցում էին ֆիրմայի հեղինակությունը: Վիճակը շտկելու համար նրանք առաջարկեցին Դամասկոսում «Կոդակի» միակ պաշտոնական ներկայացուցչի, «Հաջորդ պատկեր» ընկերության համատեր սիրիահայ Ռեւոնդ Մանուկյանին դառնալ Հայաստանում «Կոդակի» պաշտոնական ներկայացուցիչը: Նա համաձայնեց եւ անցյալ տարվա սկզբին գրասենյակ բացեց Պուշկինի փողոցում, որտեղից նա եւ իր գործընկերը հետեւում են ֆիրմայի արտադրանքի ներմուծմանն ու տարածմանը: Այսպիսով եւս մի սփյուռքահայ հաջողությամբ իր գործը սկսեց Հայաստանում:

Նախկինում նա միայն մեկ անգամ էր Հայաստանում եղել, այն էլ 1988-ին, եւ վճռելուց առաջ եւս երկու անգամ Երեւան այցելեց: «Ես միշտ էլ ցանկացել եմ Հայաստանի համար մի բան անել», բայց ցանկանալն ու անելն իրարից նույնքան հեռու են, որքան լուսնի մասին գիրք կարդալն ու տիեզերանավով այնտեղ հասնելը: Սակայն սիրտն իր խոսքն ասաց, եւ 1998 թ. սեպտեմբերին Մանուկյանն իր կնոջ ու երեխայի հետ Հայաստանում էր:

Ընտելացումը սկսվեց սեփական գրասենյակից: «Ուր աշխատակիցներս էլ շատ երիտասարդ են, եռանդուն, հասկանում են, որ ով աշխատի՝ նա կուտի», ասում է Մանուկյանը, որը նրանց, իր իսկ խոսքերով, «միջինից համեմատաբար բարձր աշխատավարձ է վճարում»: Թե ինչ ասել է «համեմատաբար» կամ ինչքան է «միջինը», նա չմանրամասնեց, բայց համոզված է, որ լավ աշխատող ունենալու համար պետք է լավ վճարել:

Մանուկյանի գործընկերը՝ Հրաչ Բարսեղյանը, եւս ծնվել է Սիրիայում, 1988-ին ընդունվելով ԵՊՀ, անձամբ է զգացել անցումային շրջանի դժվարությունները: «Ինձ հաճախ չէին վստահում, մտածում էին, որ Հայաստան եմ եկել բացառապես դրամ վաստակելու համար: Սակայն վիճակն աստիճանաբար շտկվում է: Այսօր էլ կան ջրի, որակյալ ապրանք գնելու խնդիրներ, բայց չեմ զղջացել, որ այստեղ եմ»: Մանուկյանը շատ ավելի լավատես է. «Այստեղ ես տանն եմ, ասում է նա: Հայաստանում այնքան էլ վատ չէ, ինչքան ներկայացնում են: Ուկրաինայում, Ռուսաստանում վիճակն ավելի վատ է»:

Խաչատուր Տերտերյանի ֆրանսիացի ընկերները կարծում էին, որ նրա հետ տարօրինակ բաներ են կատարվում, երբ 1995-ին իմացան, որ նա պատրաստվում է լուսանկարահանման ստուդիա հիմնել Հայաստանում: Տարօրինակն, իրոք, այն խոսքը չէր: «Նրանք ինձ Հարի-Կարի էին անվանում՝ ծիսական ինքնասպան», ծիծաղում է նա:

Այդ օրերին Հայաստանում էլեկտրաէներգիա չկար, հայերը ո՛չ փող, ո՛չ էլ տրամադրություն ունեին լուսանկարվելու, բայց Տերտերյանը համոզված էր, որ դրա ժամանակը կգա: Նա 22 հազար դոլարի տեխնիկա գնեց եւ 1996-ի ապրիլին Հայաստանում բացեց թիվ 3 լուսանկարահանման կետը: Մեկ տարվա ընթացքում նա վերադարձրեց իր ներդրած գումարը: Նրա հաճախորդներն էին օտարերկրյա դեսպաններն ու դիվանագետները, եւ թվում էր, Հայաստան ժամանած բոլոր օտարերկրացիները նրան են դիմում, Բաղրամյան պողոտայի նրա ստուդիան լավ հայտնի էր:

Տերտերյանը ծնվել է Թուրքիայում, բայց 13 տարեկանում գաղթել է եւ մի քանի տարվա դեգերումներից հետո վերջնականապես հաստատվել Փարիզում: Այսօր նա Հայաստանի քաղաքացու անձնագիր ունի, սակայն բոլորի համար դեռ մնում է «ֆրանսիացի»:

Տերտերյանի հաջողությունից մեկ տարի անց Երեւանում բոլորը ճակատագրի կամքով որոշեցին լուսանկարահանման կետի տեր դառնալ: Քաղաքում տասնյակ ստուդիաներ բացվեցին: 1998-ին նրա ստուդիայի դրամաշրջանառությունը 1996-ի համեմատությամբ 50 տոկոսով կրճատվեց: Նկարների գներն իջան: Արդեն կետերից մի քանիսը փակվել են. «Կուզեի էլի մի քանիսը փակվեին, ժպտալով ասում է Տերտերյանը: Մեզ բոլորիս համար արդեն պարզապես աշխատանք չկա»: Սակայն ինքը որոշել է դիմադրել. «Ես այստեղ չեմ եկել այս ստուդիան բացելու համար, եկել եմ, որովհետեւ ուզում էի այստեղ գալ: Ուզում էի, որ երեխաներս հայ մեծանան»: Նրա երկվորյակ տղան ու դուստրը 14 տարեկան են:

Տերտերյանը համոզված է, որ Հայաստանում սփյուռքահայ լինելն առավելություն է. տեղացիները խուսափում են քեզ նեղացնելուց, քանի որ չգիտեն՝ որքանով ես կարեւոր, քաղաքական կապեր ունե՞ս, թե՞ ոչ: Իհարկե, ասել է, որ չունի, բայց դե, մարդիկ կասկածում են, ինքն էլ չի պնդում: Նա համաձայն չէ այն թեզին, թե ձեռներեց մարդու համար այստեղ բազմաթիվ հարկեր ու անկանխատեսելի ծախսեր կան: «Երբեմն մի քիչ ավելին ես վճարում, որ արտոնագիրդ շուտ ստանաս: Բայց դե նրանց էլ կարելի է հասկանալ, համարյա աշխատավարձ չեն ստանում», ասում է նա: Իսկ կազմակերպված հանցագործության, մաֆիայի այս 3 տարվա մեջ դեռ չի հանդիպել. «Բամբասանք է, ինձ ոչ մի անգամ ռեկետ չեն արել: Երբեմն ձրի մեկ-երկու ժապավեն են երեւակում, բայց չեն սղանի», ասում է նա ծիծաղելով:

Հայաստանում իրենց գործն են սկսում նաեւ Վարդգես եւ Ալիս Անիվյանները: Վարդգես Անիվյանը ծնվել է Դամասկոսում, եղեռնից մազապուրծների ընտանիքում, որն այնուհետեւ դեգերեց աշխարհով մեկ եւ 1931-ին հաստատվեց Բուլղարիայում: 1940-ին Վարդգես Անիվյանն ավարտեց ուսումը, ստացավ տնտեսագետի որակավորում: 1972-ին սեփական ընկերություն հիմնեց Հարավային Կալիֆոռնիայում, 1990-ին անցավ թոշակի: Սակայն երբ 1994-ին այցելեց Երեւան եւ Ղարաբաղ, արյունը կրկին խոսեց: Այցելությունները կրկնվեցին 1996-ին, 98-ին, 99-ին: Այժմ նա եւ իր ընտանիքը, կինը՝ Ալիս Անիվյանը, հպարտությամբ մատնացույց են անում կաթի ու պանրի գործարանը, որը զգալիորեն նորացվել է՝ շնորհիվ նրանց ներդրած 200 հազար դոլարի, որը եւ սննդամթերքով եւ կարեւոր աշխատատեղերով կապահովի բազմաթիվ արցախցիների:

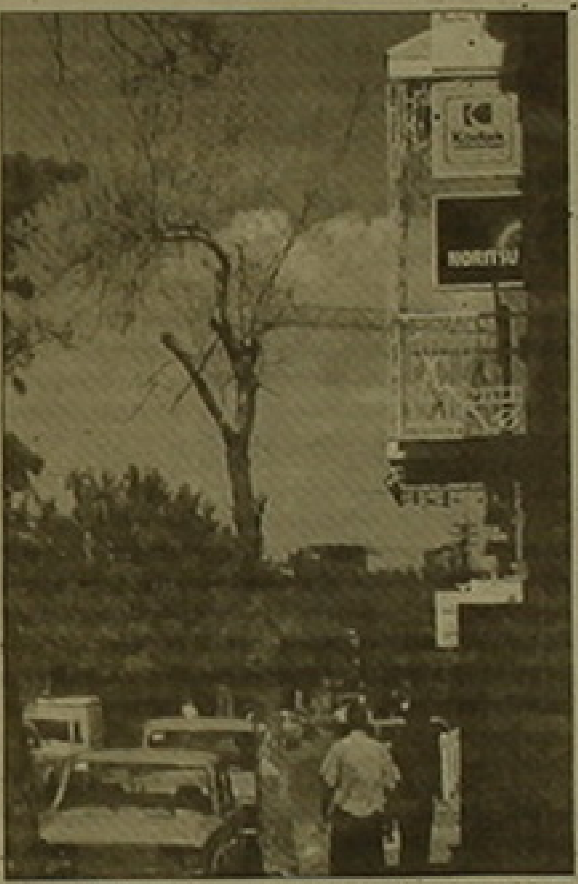

Անիվյանները շատ լուրջ են վերաբերվում իրենց ձեռնարկմանը: Նրանք նույնիսկ տուն են գնել Ղարաբաղում, ուր միտք ունեն հանգստանալ ամեն տարի:

Ժիրայր Ավանյանը ոչ միայն Հայաստանում գործ սկսած առաջին սփյուռքահայերից է, այլեւ ամենահայտնիներից եւ իր գործքն ամենանվիրվածներից մեկը: Նա Երեւան եկավ 1994 թ. մայիսին, Նյու Յորք սիթիից եւ նույն թվին էլ բացեց Երեւանի առաջին արեւմտյան ֆիրմային նպարեղենի խանութը, որտեղ հանդիպում էին Երեւան եկած բոլոր ամերիկացիներն ու եվրոպացիները: Ավանյանն առաջինն էր, որի ռեստորանում մեծ էկրանով հեռուստացույց կար, որտեղ ձվով սենդվիչներ ու գետնանուշ կարագ էին վաճառվում:

Եվս երկու տարի պիտի անցներ, որ Կանադայից Երեւան գան ու իրենց գործը սկսեն ամերիկյան նախաճաշի սիրահարներ հայր եւ որդի Կիրակոսյանները:

Ժերարդ Կիրակոսյանը եւ նրա հայրը՝ Սարգիսը, Աբովյան փողոցում բացեցին «Ջերմ եւ Ջինջ» կարկանդակների խանութը, որը, սակայն, երկար չմնաց միակը. մի քանի շաբաթ անց նրա հարեւանությամբ՝ Մեսրոպ Մաշտոց փողոցում բացվեց «Յամ-Յամ դոնաթներ» խանութը:

Հայր եւ որդի Կիրակոսյանները 35 տարի Մոնրեալում դոնաթներ են վաճառել: Նրանցից երիտասարդը 63 տարեկան է, հայրը ձմռանը մեկնում է Կանադա՝ խուսափելով հայկական դաժան ձմեռներից: Կիրակոսյանները եւս սկզբում դժվարությունների են հանդիպել, սակայն դրանց վերաբերվել են որպես սովորական մի բանի. Մոնրեալում էլ, ի վերջո, նման բաներ պատահել են: Նրանք այժմ ներկայացնում են հաջողակ բիզնեսմենի տիպարը, որն ավելի կարեւորություն է տալիս մարդասիրությանը, քան շահույթին, որի մեծ մասը՝ սննդի տեսքով (շաբաթական առնվազն 2000 կարկանդակ) նվիրաբերում են դպրոցներին, որբերին, բանակին: Նրանք լավատես են, գտնում են, որ մեկնան, որ աշխատում է, չպետք է դադար տա՝ հանգստանալու համար:

Մասամբ եռանդը, մասամբ էլ իր հաճախորդներին ու գնորդներին հարգելն է պատճառը, որ Ժիրայր Ավանյանը հաջողության հասավ Հայաստանում: Նա հնարավորություն տվեց գնորդին մոտիկից զննել, շոշափել ապրանքը, որի համար պատրաստվում է փող վճարել, եւ չի բարկանում, եթե նա միայն մեկ պոմիդոր է ցանկանում գնել: 1994-ին սա իսկական հեղափոխություն էր: «Երբ նոր էինք բացել, օրական ընդամենը 30 դոլարի առեւտուր էինք անում, այժմ ակտիվ օրերին՝ արդեն 5000 դոլարի»: Վատ չէ, եթե հաշվի առնենք, որ 1993-ին, երբ նա առաջին անգամ եկավ Հայաստան, որեւէ բիզնես-ծրագիր չուներ: Դիմեց USAID-ին՝ համոզված, որ հասարակական պաշտոն վարելով կարող է օգնել Հայաստանին՝ հաղթահարելու շուկայական տնտեսության անցման բարդությունները: «Դեռ սպասում եմ պատասխանի», լայն ժպիտով ասում է նա: Այնուհետեւ նա ԱՄՆ-ից ներմուծում է ապրանք, որ այստեղ անհնար էր գտնել եւ Տերյան փողոցում գտնվող նրա խանութի մասին սկսեցին խոսել: Նրա եռանդին միայն կարելի էր նախանձել, նա հայաստանցի գործընկերներ ուներ, բայց ամբողջ օրը, ամեն օր խանութում էր անցկացնում, այդ պատճառով խանութը սկսեցին ոչ թե «Բռավո», այլ պարզապես «Ժերարդ» կոչել:

Օգտագործելով խանութից ստացվող շահույթը՝ Ավանյանը բացեց «Չին ֆուդի» ռեստորանը, որը կարծես միջին դարերի քարանձավ լինի: Ապա ստացած 35 հազար դոլար պարգեւատրությամբ Հանրապետության հրապարակում բաց արեց «Սալք Սամ» նվերների խանութը, որը փրկություն է արտասահմանցի զբոսաշրջիկների համար: Այստեղ կարելի է գնել գորգեր, արվեստի գործեր քարից, փայտից, արհեստական նյութերից: Իհարկե՝ ոչ այնքան էժան:

Շուտով Ավանյանը պատրաստվում է «դիզայն կահույք» արտադրել: Թե դա ինչ է, այնքան էլ պարզ չէ, այնուամենայնիվ համոզված է, որ կհաջողի:

«Իրականում, եթե ես ԱՄՆ-ում օրը 18 ժամ աշխատեի, շատ ավելին կարող էի վաստակել», համոզված է Ավանյանը, բայց նա շատ այլ սփյուռքահայերի նման Հայաստան է եկել ոչ միայն դրամ վաստակելու:

Ըստ AIM ամսագրի
պատրաստեց ՌՈՒԶԱՆ ԱԶԻԶՅԱՆԸ

Արեգակնային վառարանները հեռանկարային են

Ֆրանսիայի հարավում՝ Արեւելյան Պիրենեյների դեպարտամենտի Մոն-Լուի լեռնային վայրում կառուցված արեգակնային վառարանի տնօրեն Դնի Էուդիինը արեգակնային էներգիայի լայն հնարավորությունները ցուցադրելու նպատակով առաջարկել է Սիդնեյի 2000 թ. օլիմպիադայի ոսկե մեդալները ձուլել արեգակնային վառարանում: Իրոք, Մոն-Լուիի վառարանում «հելիոստատում», հնարավոր է ստանալ 3000 աստիճանից բարձր ջերմություն:

Բայց ֆրանսիացի գիտնականն ունի ավելի հեռագնա նպատակներ: «Լաբել Ֆրանս» հանդեսը տեղեկացնում է, որ նա ծրագրում է արտադրել եւ արեւադարձային գոտու բնակիչների շրջանում տարածել արեգակնային փոքր վառարաններ: Դրանք հաջողությամբ կփոխարինեն փայտի վառարաններին, որոնց վառելիքը զանգվածային անտառահատումների պատճառ է դառնում: Սննդի պատրաստումից բացի, արեգակնային վառարանները կարելի է օգտագործել բրուտագործության եւ խոհանոցային կահկարասու պատրաստման համար:

Intermotor Armenia JV CJSC
General distributor for DaimlerCrysler in Armenia

ԱՆՎՃԱՐ
ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿ ՍՏՈՒԳՈՒՄ
ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏԻ ԿՈՂՄԻՑ

Մերսեդես-Բենց մակնիշի բոլոր տեսակի (մարդատար եւ բեռնատար, միկրոավտոբուս եւ ավտոբուս) ավտոմեքենաների տերերին տեղեկացնում ենք, որ ծանրաբեռնված գրաֆիկի պատճառով անվճար համակարգչային դիագնոստիկ ստուգումը Գերմանիայից ժամանած մասնագետի կողմից կվերսկսվի

03.11.99 մինչեւ 15.11.99:

Ստուգման օրերին պայմանավորվածություն ձեռք բերելու համար խնդրում ենք զանգահարել ներքոհիշյալ հեռախոսահամարով, ամեն օր, ժամը 09.00 մինչեւ 18.00, բացի կիրակի օրերից եւ շաբաթ օրը 09.00 մինչեւ 13.00

Ինտերմոտոր Արմենիա ՓԲԸ
ԴայմլերՔրայսլերի գլխավոր ներկայացուցիչը Հայաստանում

Հանրապետության 5 բ
Հեռ. 58-12-75 ֆաքս. 56-51-79

FREE
DIAGNOSTIC INSPECTION
BY OUR GERMAN SPECIALIST

Dear Mercedes-Benz car owners (passenger and off-road cars, commercial vehicles, trucks, minibuses and buses). We kindly inform you that due to our fully booked schedule for October, we will restart the free computerized diagnostic inspection by our specialist from Germany

from 03.11.99 until 15.11.99.

Please call our office at below mentioned number every day except Sunday from 09:00 until 18:00 and on Saturday from 09:00 until 13:00 to arrange an appointment for your car's free inspection.

Intermotor Armenia JV CJSC
General Distributor for DaimlerChrysler in Armenia

Hanrapetutyan St. 5b
Tel.: 58-12-75, fax: 56-51-79

Mercedes-Benz

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

Այդ ճիչը սառեցնող է...

Սեղանիս վրա կնոջ 1799 տեսակ կա: Կան մանածագործ կանայք, ամուսնալուծվածներ, դաշնակահարուհիներ, քաղաքական գործիչներ, պաստերի տակ կծկված կանայք, սիրառատ մայրեր, սքանչելի դուստրեր, քանդակագործուհիներ եւ նույնիսկ մի կին պապ... Նրանցից ամեն մեկն իր ճանապարհով է գնում՝ ինչ-որ չափով խառնելով պատմության բնականոն ընթացքը: Անահիտ Թոփչյանն այն կինն է, որը չի թողնում հանգիստ մնալ ոչ մեկին: Բեմի վրա, թե բեմից դուրս: Այժմ էլ, ահա, իր յուրօրինակ «Lady S.D.F.» (լեդի բոմժ, լեդի առանց որոշակի բնակավայրի) գրքով: Արդեն գրեթե մեկ տարի այս գիրքն ուշադրության կենտրոնում է: Ամենածայրահեղ կարծիքներ են հայտնվել: Շատերին այս գիրքն այնքան է ցնցել, որ փորձում են հարազատության եզրեր գտնել հեղինակի եւ գրքում պատկերված հերոսուհիների, հատկապես՝ առանց որոշակի բնակավայրի տիկնոջ միջեւ: Կրկնում եմ, հասնելով ծայրահեղության, Անահիտ Թոփչյանի հերոսուհիների վարքը շփոթվում է Անահիտ Թոփչյանի կենսագրության հետ:

- Շատ զարմանալի է, որ այդպես է, մեր հանդիպման ժամանակ ասաց Անահիտը:

«...Դերասանը երջանիկ է բեմում, որովհետեւ ազատագրվում է ինքն իրենից, ասում է Անահիտ Թոփչյանը: Նա ազատ է զգալու եւ խոսելու՝ ինչ ուզում է: Այն, ինչ չէր համարձակվի ասել ու անել իր անունից, ասում եւ անում է իր հերոսի անունից: Նա երջանիկ է բեմում, քանզի ազատ է, թեպետ այդ ազատությունն, ավա՜ղ, երեւակայական է: Գրողն՝ ինքն իրենից ազատվելու այդ առավելությունը չունի: Չնայած, ո՛չ, նա եւս ազատագրվում է, երբ իր կերպարների անունից է խոսում: Բայց նրանից ավելի մեծ արիություն է պահանջվում ճշմարտությունն ասելու համար, քանզի նա ինքն է ստեղծում իր հերոսներին: Նա ինքն է ստեղծում իր ազատությունը, իր երեւակայությունն ու դժբախտությունը...»:

Ու որպեսզի Անահիտ Թոփչյանի հետ եւս մեկ անգամ զրույցի նստեմ, ուշադրությամբ կարդացի գիրքը:

20-րդ դարավերջի սարսափելի փախուստների, կործանումների, հիասթափությունների հոսանքներում տարուբերվող կնոջն է ներկայացրել Անահիտ Թոփչյանը, սակայն մի կնոջ, որ ամեն դեպքում պահում է իր ազնվակիրթ կեցվածքը:

«...Մարդկային կյանքն, ըստ էության, ոչինչ չարժե, իսկ եթե այդպես է, ի՞նչ տարբերություն, թե որտեղ ապրել, ինչո՞վ զբաղվել: Ամեն ինչ իմաստազրկվում է: Իսկ զբաղվել գոյատեւելով՝ դա իմաստ չէ ինձ համար: Առանց իդեալի, միեւնույն է, թե որտեղ ապրել... Պետք է պայքարել, պետք է քայլել առաջ, առանց ետ նայելու: Առայժմ դա ինձ չի հաջողվում. ես հաճախ շրջվում, ետ եմ նայում... Հիշողությունը դռներ է բացում. պետք է ներս մտնես: Եվ գուցե դա լավ է, որ նա միշտ ինձ հետ է, այդ հիշողությունը... Գուցե հենց դա էլ փրկում է ինձ...»:

Հայտնագործություն չէ Անահիտ Թոփչյանի միտքը: Սակայն կարելի է նաեւ հայտնագործություն համարել, որովհետեւ այս դեպքում մի մարդ էլ է փրկվում: Մի՞թե դա քիչ է... Իր երկրում, իր հայրենիքում կինը փակել է իր բնակարանի դուռը ու մեկնել օտար մի երկիր (այս դեպքում՝ Ֆրանսիա): Բայց տան բանալին միշտ մոտն է պահում, պահում է որպես մասունք: «Մի օր անպայման կվերադառնամ»: Հավատում եմ Անահիտ Թոփչյանի հերոսուհուն, իրեն՝ Անահիտ Թոփչյանին ես հավատում:

Անահիտ Թոփչյանի հերոսուհին շատ բանալիներ ունի: Ոչ միայն իր տան, այլեւ՝ ընկերների: Ինչու... Որովհետեւ «մարդկությունը վարակված է մենակությամբ»: Այս հայտնագործությունը Անահիտ Թոփչյանը չի արել, սակայն շատ ավելի նուրբ է զգում, առավել շատ է ճնշվում: Ոչ միայն իր համար: Ինքը հզոր կին է, ուժեղ են նաեւ իր հերոսուհիները: Բայց անթիվ-անհամար մենակ կանայք կան, ովքեր խելագարվում են մենակությունից ու ինքնասպանություն գործում: Հատկապես՝ հրաշքների քաղաք Փարիզում:

«Երբ առաջին անգամ եկա այստեղ, շարունակ նայում էի շուրջբոլորս, ասում է Անահիտ Թոփչյանի հերոսուհին՝ Lady S.D.F.-ը, դա բնական եւ առողջ հետաքրքրասիրություն էր: Շատ էի սիրում, օրինակ, գուշակել մարդկանց ազգությունը, չէ որ այստեղ հավաքվել են աշխարհի բոլոր ծայրերից:

Ծանոթներս, շատ «նրբորեն» բացատրեցին, որ եթե շարունակեմ տղամարդկանց աչքերին այդպես բացահայտ նայել, ապա ինձ կըռնաքարեն հենց փողոցում կամ մետրոյում եւ իրավացի կլինեն. ինքդ ես գրգռում: Ա՜յ քեզ բան, ա՜յ քեզ «հոգեվերլուծում»... Գրեթե ըստ Ֆրոյդի: Կատարյալ զառանցանք: Կարելի է մտածել, թե այստեղ բոլորը սեռազարներ են, սեքսուալ մանյակներ»...

Փարիզը միայն պերճանք ու շքեղություն չէ (ինչպես եւ աշխարհի ամեն մի քաղաք): Մարդիկ այստեղ օտարներ են դարձել, հաշվիչ մեքենաներ... Իսկ կա՞ աշխարհի վրա մի քաղաք, մի վայր, ուր խաղաղություն է, հոգու նիրվանա:

«Բոլոր տեսակի հեղափոխությունները, ասում է Անահիտ Թոփչյանը, արդարության համար ամեն մի պայքար ի վերջո իջեցնում են հասարակության մակարդակը: Ինտելեկտուալները, «բարձրերը» ոչինչ չեն շահում, հակառակը, կորցնում են, քանզի «ստորինները» ոչնչացնում են այն, ինչն իրենց համար անհասանելի է: Ինտելեկտուալներն իրենց ավելորդ են զգում եւ սկսում են փրկության ճանապարհներ փնտրել... Այո, մտածում են լոկ փրկության մասին: Դա կարող է լինել ինքնամփոփում, որը վերջանում է դեպրեսիայով կամ հոգեբուժարանով, կամ էլ, լավագույն դեպքում, ընտրում են ինքնակամ վտարանդիության ճանապարհը...»:

Ու Եվրոպայով մեկ, Ամերիկայով մեկ, աշխարհով մեկ անցնում են վտարանդի ու փախստական մարդիկ՝ գրքերը թողնելով Ֆաթիմայի ամառանոցում, վերարկուն՝ ժակլինի, մուշտակը՝ ժանինի...

Երիտասարդ վտարանդի կնոջ համար Փարիզը սկզբնական շրջանում լոկ հիացում էր: Ու նա ժպտում է, ժպտում Փարիզին, շենքերին, մարդկանց... Բայց պարզվում է, որ այստեղ սքանչացումը կարող է այլ կերպ հասկացվել, անգամ բարեւը՝ կանացի մարտահրավերի իմաստ ունենալ, առավել եւս՝ գիշերները: Կանայք այստեղ գիշերներն աշխատում են կամ տուն դառնում՝ աշխատանքն ավարտելով: Սարսափելի որոգայթներ, որոնց մեջ կարող է ընկնել ամեն մի օտարական: Չգիտեմ, երբեւէ կգրվի՞ մեր այս վերջին տարիների տարագրության պատմությունն ամբողջությամբ: Բայց եթե որեւէ պատմաբան փորձի այդպիսի գիրք ստեղծել, ապա շատ կուզեի, որ նա ծանոթ լիներ «Lady S.D.F» գրքին: Ցավով գրված այդպիսի շատ քիչ գրքեր եմ կարդացել: Ու այսքան ճշմարիտ...

Անահիտ Թոփչյանն ինչ արել է բեմում ու կինոյում, արել է մեծ ներշնչանքով, պոռթկումով: Դա անհետ չի անցել ոչ իր, ոչ էլ ուրիշների համար: Այս անգամ գրող Անահիտ Թոփչյանն է պոռթկացել: Այդ ճիչը սառեցնող է:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

Վիրահայ կյանքի արթնությունը

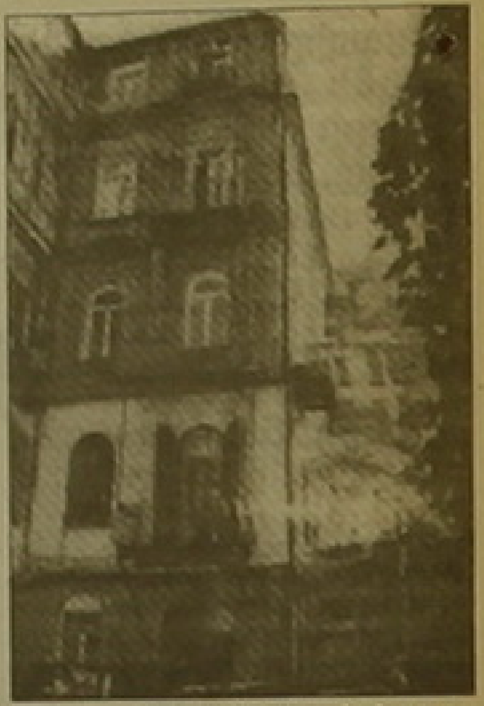

Վիրահայ կյանքի հոգեւոր զարթոնքի դրսեւորումներից առավել նշանակալիցը 1998-ին Թբիլիսիում Վրաստանի հայ գրողների «Վերնատուն» միության ստեղծումն էր: Անկախության, ազատության երանելի, բայց դժվարին ուղին բռնած Վրաստանում, բնականաբար, անուշադրության մատնված, անկում է ապրում նաեւ գրական, մշակութային կյանքը: Ահա այս անցումային պահին Ջավախքի զավակ, բանաստեղծ Գեւորգ Սնխչյանի մեջ միտք է հղանում վերստին կյանքի կոչել մեկ դար առաջ, 1899-ին Թիֆլիսի Բեյբության փողոցի թիվ 50 տան վերնահարկում, այն է՝ Հովհաննես Թումանյանի բնակարանում, մի քանի տարի գործած պատմական «Վերնատուն» գրական խմբակը: Այս միտքը իրականացնելուն օգնության է գալիս նրա զբաղեցրած դիրքը՝ Վրաստանի Նախագահի պետական գրասենյակի ազգային հարաբերությունների գծով խորհրդականի պաշտոնը:

Ահա հարյուր տարի ընդմիջած թումանյանական թիֆլիսյան «Վերնատունը», որի մշտական, անփոփոխ անդամներն են եղել Ղազարոս Աղայանը, Ավետիք Իսահակյանը, Լեւոն Շանթը, Դերենիկ Դեմիրճյանը, վերընծյուղվում, վերսկսում է իր աշխատանքը: Ժամանակին, անշուշտ, աշխույժ է եղել Թիֆլիսի հայ գրողական կյանքը, ծաղկել է հայոց արվեստը, գրական միջոցառումներին մասնակցել են Պ. Պռոշյանը, Շիրվանզադեն, Նար-Դոսը, Վ. Փափազյանը, Վ. Տերյանը, Լեոն, Ս. Լիսիցյանը, Ս. Թումանյանը, Փ. Վարդազարյանը, Ս. Զարզարյանը, Գ. Բաշինջաղյանը, Կ. Գալֆայանը եւ հայազգի այլ նշանավոր դեմքեր: Կարեւորը, սակայն, հոգեւոր քարավանի ընթացքն է, հոգեւոր կառույցի վերագտնումը: Այս անգամ հավաքատեղին Թբիլիսիի Պետրոս Ադամյանի անվան հայկական պետական դրամատիկական թատրոնի շենքն էր:

Վերածնված «Վերնատուն» վիրահայ գրողների միությունը սկսեց իր առաջին հոգեւոր պտույտը, լույսաշխարհ բերելով համանուն տարեգիրքը: Վերնատան այս «Վերնատունը» ափսոսանքով, կյանքի, հոգու ծարավով, հայրենիքի ու հայրենի տան փափագով, ցավի ու խնդության կաթիլներով ծովացած, ժողովված այս ժողովածուն ինքնին ուրախություն է: Այս ընծայությունը նման է ամռան շոգ օրվա անձրեւի, անապատում հայտնված աղբյուրի: Ոչ միայն վիրահայ գրական կյանքի հոգեւոր արթնացման, զարթոնքի վկայությունն է սա, այլեւ հավատ է ներշնչում՝ բերելով ձայնը հարազատության ու հավիտենության: Դարի եւ ազգի անվանդույրներ, հոգեւոր արժեքներ ստեղծած մեր մեծերի անունները հայտնի են, վերեւում էլ հիշատակեցի, ուստի ցանկալի է, որ նրանց գործը, հոգու աշխատանքը իրենց ուժերի ներածի չափով շարունակողներին էլ իմանանք, քանի որ ստեղծագործությունների վերլուծության հնարավորությունը չունենք, գոնե անուն-ազգանունները տանք այն կարգով, ինչպես շարի են կանգնած, ինչպես իրենց լուսանկարներով ու կենսագրությամբ համառոտված, հայախմբված են տարեգրքում. Գեւորգ Սնխչյան, Հենրիկ Ս. Սահակյան, Ռաֆայել Հրայյան, Օֆելյա Միրզոյան, Միքայել Ախտյան, Շաժակ Եփրիկյան, Լուսինե Վանոյան, Անահիտ Սեւակյան, Սերգեյ Առաքելյան, Սարգիս Վանյան, Նորայր Երբեւցյան, Երջանիկ Ղանդիլյան, Մանանա Կարապետյան, Հակոբ Գաբոյան, Լեւոն Պողոսյան, Միրանույշ Սեւակ, Ռեմ Տեւկանց, Ազատ Մանուկյան, Արտեմ Գրիգորենց, Կարեն Աբգարով, Գագիկ Հարությունյան, Մաղվալա Սահակյան, Էմմա Ախտյան: Տեղ են գտել նաեւ «Գրական ծիլեր» ակումբի անդամների ստեղծագործությունները:

Վիրահայ գրողների «Վերնատուն» միությունը եւ նրա անդրանիկ հոգեզավակ «Վերնատուն» տարեգիրքը հայոց հոգեւոր հայրենիքի սահմաններն ընդլայնող երեւույթներ են եւ միաժամանակ կենդանի վկան են Հայաստան, Վրաստան աշխարհների, հայ եւ վրաց ժողովուրդների բարեկամության ու հոգեհարազատության:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀՈՎՆԱԹԱՆ

Երեւանում կանցկացվի «Բեմահարթակի թագուհի-99» մրցույթը

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հոկտեմբերի 30-ին «Օսկար-2000» ընկերությունը եւ «Մարինա» նորաձեւության տունը Գ. Սունդուկյանի անվան ակադեմիական թատրոնում կանցկացնեն 3-15 տարեկան գեղեցիկ հայուհիների «Բեմահարթակի թագուհի-99» մրցույթը:

Ինչպես ասաց «Օսկար-2000» ընկերության նախագահ Բենիկ Բալինյանը, մրցույթի նպատակն է փոքրիկներին ձերբազատել բարդույթներից եւ հետագայում պատրաստել նորաձեւության մոդելներ, որոնք կաշխատեն Հայաստանի եւ այլ երկրների բեմահարթակներում: Մրցույթի մասնակիցները հանդես կգան լողազգեստներով, իրիկնային զգեստներով, նաեւ մայրիկների պատրաստած հագուստներով: Բոլոր 50 երեխաներն էլ կստանան անվանական մրցանակներ, որոնք սահմանել են Հայաստանի ձեռնարկություններն ու ֆիրմաները: Հատուկ «Օսկար» մրցանակը սահմանել է ամերիկահայ գործարար Արմեն Մեծերչյանը:

Կազմակերպիչները գարնանը նախատեսել են անցկացնել նաեւ 16-23 տարեկանների մրցույթ:

Հայ նոր մամուլի նորատիպ մատենագիտություն

Վերջերս լույս տեսավ Ներսես Հայրապետյանի կազմած «Մատենագիտություն հայկական նորանուն պարբերական մամուլի 1987-1996 թթ.» ցանկը: Անկախության տարիների պարբերական հրատարակությունների դեմքն ու էությունը համապատասխանում են Հայաստանում ընթացող իրադարձություններին ու դեպքերին:

Պետք է նկատել, որ մատենագիտության տեսակների մեջ ամենադժվար կազմվողը պարբերական հրատարակությունների մատենագիտությունն է, առավել եւս ինքնահրատ պարբերականներինը, դրանք հավաքելու եւ լրացնելու տեսանկյունից: Ներկա մատենագիտությունը ստեղծվել է վերջին տասնամյակի մամուլի լիակատար հավաքածուի բացակայության պայմաններում, հիմնականում շնորհիվ մատենագիտության հեղինակի հետեւողական ջանքերի:

Ցանկի կազմող Ն. Հայրապետյանը նոր մարդ չէ մատենագիտության ասպարեզում: Նա Հայաստանի ազգային գրադարանի փոխտնօրենն է եւ Հայկական գրադարանային միության նախագահը: Նա շուրջ տասը տարի Խ. Աբովյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտում դասավանդում է մատենագիտական եւ գրադարանագիտական առարկաներ:

Ներկայացվող մատենագիտությունն ունի հայերեն եւ անգլերեն թարգմանված հետեւյալ բաժինները՝ Արտ. ժամանակակից հայ մամուլը (1987-1996), Մատենագիտության կազմության հանգամանքները եւ սկզբունքները, 583 անուն ընդգրկող հայկական նորանուն մամուլը դասավորված է «Հայաստանի Հանրապետությունում», «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում», «ԱՊՀ եւ Բալթյան երկրներում», «Անստույգ կամ մատենագիտական տվյալները չճշտված պարբերականներ» բաժիններում:

Վերջին չորս բաժիններում պարբերականների ժամանակագրական դասավորությունը հնարավորություն է տալիս տեղեկություն քաղել հետաքրքրող ժամանակահատվածում լույս տեսած հայերեն, ռուսերեն եւ անգլերեն լեզուներով պարբերականների մասին: Տարիների ներսում պարբերականները դասավորված են հայերեն վերնագրերի այբբենական կարգով: Հայերեն եւ ռուսերեն նյութերին կից տրված նրանց անգլերեն տառադարձությունը, ինչպես նաեւ մատենագիտական տվյալների անգլերեն թարգմանությունը, այլազգի հետազոտողներին հնարավորություն է տալիս օգտվելու «Մատենագիտությունից»:

Պարբերականներին կից տրված համառոտ, բայց ամեն ինչ ասող անոտացիաները թույլ են տալիս այս գիրքը դասելու պարբերական մամուլի պատմության գրքերի շարքին:

Գրքի երկու հավելվածները՝ «Մատենագիտության մեջ չգրանցված ոչ նորանուն պարբերական հրատարակություններ» եւ «Անվանափոխված լրագրեր եւ հանդեսներ», որոնք չեն մտել մայր ցուցակի մեջ, նույնպես օգտակար են յուրովի, քանի որ դրանց միջոցով կարելի է ստանալ նաեւ խորհրդային շրջանի մամուլին վերաբերող տեղեկություններ:

Նախկինում կազմված հայ պարբերական մամուլի մատենագիտություններում պարբերականներին կից հրատարակված հավելվածները նշվում էին միայն հիմնական նկարագրությունների մեջ: «Մայր պարբերականների եւ նրանց հավելվածների» օժանդակ ցանկը պարբերական մամուլի մատենագիտության մեջ կիրառված ուշագրավ նորություն է:

Երկլեզվյա «Տպագրության վայրերի եւ հիշատակված աշխարհագրական անունների ցանկը» որպես աշխարհագրական «քարտեզ» ավելի ցայտուն կլիներ, եթե պահպանվեր տեղանունների ռուսերենը նույնպես:

ՄԱՌԻԿ ԲԱԲԱՅԱՆ,
ՀՀ վաստակավոր գրադարանավար

digitised by A.R.A.R.@

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

16 նոյեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Ոսկեփորիկ
18.00 Մարզաշխարհ
18.25 Փաստագրական կինոնկար «Դիմանկարի ուրվագծեր. Հենրիկ Իգիթյան»
19.00 Խորան լուսո
19.10 Ակունքներ
19.30 Հեռուստասերիալ «Կրեր»
20.00 Կարծիք
20.25 Կամուրջ. «Երեւանցիները Լոս Անջելեսում»
21.00 Հայլուր
21.40 Զինուժ
22.15 Բոհեմ
22.55 Ինչ կա-չկա
23.25 Գ/Ֆ «Խելահեղ օր մայրիկի տանը»
00.00 Հայլուր
00.15 Ֆիլմի շարունակությունը

Մշակույթ
19.00 Մ/Ֆ «Դե, սպասիր» (12-րդ մաս)
19.15 Սոցարտ. դիվերտիսմենտ
20.00 «Ազատության անատոմիա»
20.30 Լուրեր
21.05 «Նապոլեոնը եւ Եվրոպան» (6-րդ մաս)
22.05 Սիրեցէք զմիմեանս
22.15 «Արվեստանոց». Սամվել Պետրոսյան
22.40 Գ/Ֆ «Զգալով Մինեսոտան» (23.45 Լուրեր)

11.00 «Ինչպես հասնել կատարելության». սեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.15 Հրապարակ
14.25 Մրցամարտ
15.40 Վ/Ֆ «Օդի վագրերը»
16.05 Գ/Ֆ «Մոլ Ֆլենդերս»
18.00 Հմայիչ
18.25 Համահայկական խաղեր
18.55 Սամուրի խոսնակ
19.10 Մուլտֆիլմ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Մանկական էկրան. Գ/Ֆ «Արթուր թագավորի թուրը»
21.10 Չոջիկ
21.50 Կարճամետրաժ ֆիլմ «Գեղանկարիչ Արման Խոջոյան»
22.15 Հետագիծ
23.05 Ոսկե սրինգ
24.00 Անդորր
0.05 Քաղաք
0.10 Սուրբ սենյակ
0.30 Գ/Ֆ «Փախուստ»

9.00 Նորություններ
9.10 Հոգեւոր հովվի խոսքը. Մետրոպոլիտ Կիրիլ
9.25 Տնային գրադարան
9.35 «Կուստոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
10.30 100%
11.00 Նորություններ
16.00 Նորություններ
16.10 Արկածային սերիալ «Լեոնցին»
17.05 Մուլտսայրուբեն
17.50 Ֆուտբոլ. Ռուսաստանի առաջնություն. «Սպարտակ» (Մոսկվա)-«Լոկոմոտիվ» (Մոսկվա) (18.50 Նորություններ)
19.55 Երալաշ
20.20 Գ/Ֆ «Մենք ջազից ենք» (դերերում Ի. Սկլյար, Ա. Պանկրատով-Չյորնի, Պ. Շչերբակով, Ե. Եվստիգնեեւ, 1983 թ.)
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Ամբողջ ուժով» (դերերում Ս. Ստալոնե, Ռ. Լոջիա, Ս. Բլեյքլի, ԱՄՆ, 1987 թ.)
24.45 Գ/Ֆ «Մայամի-բլյուզ»

9.05 Մուլտֆիլմ «Պինգվին Լոլոյի արկածները»
9.30 Հայրիկը, մայրիկը, ես սպորտային ընտանիք ենք
10.30 PTP-ի փոստը
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.30 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
12.00 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
12.45 Լավ նորություններ
13.15 Ոսկե բանալի
13.30 Մանուշակագույն ձեռք
14.00, 22.00 Լուրեր
14.20 Դատանություն
15.00 Ուրախ Օսսը Վալերի Դրագանովի հետ
16.00 Թոք-շոու «Անուշ լինի»
17.05 Մուլտսերիալ «Աստերիքսի արկածները»
18.00 Ակունա մատատա
19.00 Իմ ընտանիքը
20.05 Երկու դաշնամուր
20.55 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.45 Շաբաթվա ֆիլմը. Վյաչեսլավ Նեւինինը եւ Գենադի Խազանովը «Ոստիկանները եւ գողերը» ֆիլմում
00.35 Վերջին սեանս. Շերոն Սթոունը «Ակռասը» դետեկտիվում (ԱՄՆ)

17 նոյեմբեր

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ-64
12.00 Զինուժ
12.35 Մեր էկրանը
13.05 Մարդը եւ բնությունը
13.35 Մուլտֆիլմ «Կորսիկացի եղբայրներ»
14.25 Գ/Ֆ «Դերսու Ուզալա»
16.40 Երգում է Բրայան Ադամսը
17.00 Հեռուստախաղ «Ֆորտ Բոյարի բանալիները»
18.05 Արծաթե բանալի
18.40 Արեւի որդիներ
19.00 Հոբելյաններ
19.30 Համով զրույց
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Անմեղության կանխավարկած
21.00 Օրակարգ
21.35 «Վայլուր». արտատեղեկատվական ծրագիր
21.40 Մանրամասներ
21.50 Համայնապատկեր
22.30 8 1/2. Գ/Ֆ «Բուրժուազիայի համեստ հմայքը»
00.20 Ջազի վարպետները

Մշակույթ
19.00 Լիամետրաժ մուլտֆիլմ «Արիա Առյուծը»
20.30 «Միասին»
21.05 Սիրեցէք զմիմեանս
21.15 Համերգ. Փինք Ֆլոյդ
21.50 «Մենք երեւանցիներս»
22.35 Մշակութային լրատու «Կիրակի»
23.50 Գ/Ֆ «Մի վշտանա»

11.00 «Ինչպես հասնել կատարելության». սեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.15 Հրապարակ
14.25 Արկածային էկրան Գ/Ֆ «Հյուսիսի առասպելները»
16.00 Մուլտֆիլմ
16.20 Հետագիծ
17.05 Գիտաստղեր
17.30 Համահայկական խաղեր. բասկետբոլ
18.30 Յուրի Սենկեւիչ. կինոճանապարհորդներից ամենասիրվածը
19.10 Գ/Ֆ «Դիմակայում»
21.10 Չոջիկ
21.30 Երաժշտական վերհուշ
22.00 Խուժան ալիք
22.30 «Յոթ քար» լրատվական վերլուծական ծրագիրը
23.00 Լուսնի հակառակ կողմը
23.30 Գ/Ֆ «Կատաղած շների ժամանակը»

9.00 Նորություններ
9.10 Բանակային խանութ
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «Բադային պատմություններ»
10.10 Վաղորդյան աստղ
11.00 Նորություններ
11.10 Կոֆլովի «Անլուրջ նոթերը»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.05 Սերիալ. ընտանեկան կատակերգություն «Այֆ»
12.35 Նվագիր, հարմոն սիրելի
13.10 Գ/Ֆ «Վերջին հանդիպումը» (դերերում Գ. Սայֆուլին, Վ. Մենշով, 1974 թ.)
15.05 Ճանապարհորդների ակումբ
15.45 Ռուսական թանգարան
16.00 Նորություններ
16.10 Սերիալ «Լեոնցին»
16.55 Խելոքներն ու խելացիները
17.25 Դիսնեյ-ակումբ «Չիպն ու Դեյլը»
17.50 Դիսնեյ-ակումբ «Ալադին»
18.20 «Ինչպես է դա եղել» 1981 թ. «Հակաալկոհոլային արշավ» 1985 թ.»
19.00 Նորություններ
19.10 Ծիծաղի համայնապատկեր
19.45 Երալաշ
20.05 Գ/Ֆ «Աղամանդե ձեռքը»
22.00 Սերգեյ Դորենկոյի հեղինակային ծրագիրը
23.00 «Հազարամյակ». սերիալ «Մահվան այբուբենը»
23.55 «Հոբել». Լեոնիդ Յարմոլնիկի շոուն
24.40 Ֆուտբոլի տեսություն
01.10 «Սպլին» խմբի համերգը

9.05 Ծառայում եմ հայրենիքին
9.30 Մուլտֆիլմ «Բանալի»
10.30 Հեռուստախաղ «Մանկան շուրթերով»
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.30 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.30 «Քաղաքիկ»
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Գրքերի աշխարհը Լեոնիդ Կուրավլյովի հետ
14.00 Լուրեր
14.20 Խորհրդարանական ժամ
15.10 Սերիալ «Օրենք եւ կարգեր»
16.05 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
17.00 Հին բնակարան. 1993 թիվ (2-րդ մաս)
18.00 Իրական կինո. վավերագրական ֆիլմ «Բարեբերություն»
19.00 «Հայելու» մոտ
19.10 Ֆրանսուա Մյուրելը «Մի արա դա» ֆիլմում (Ֆրանսիա)
21.00 Հայելի
22.00 «Ռոսիա» կինոբաշտոն. Իրինա Սուլտանովան, Տատյանա Վասիլեւան «Ամենահմայիչը եւ հրապուրիչը» ֆիլմում
23.40 Ագաթա Քրիստի. Պուարո. «Իտալացի ազնվականի արկածները»
00.45 «4-2»-ը ներկայացնում է
01.40 Հերթապահ բաժանմունք

18 նոյեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 «Լեզու» հեռուստամրցույթ
17.45 Մուլտֆիլմ «Որտեղ փնտրել երազը»
18.00 Հեռուստասերիալ «Գեղեցկուհին»
18.50 Հայի բախտ
19.30 Մարդը եւ օրենքը
20.00 Ձեռագիր
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի հյուրախաղերը Բալքանում
22.10 Կրկնվող ֆիլմերի էկրան. Գ/Ֆ «Ծերունու ավազակները»
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.20 Ռուբիկոն+
Արբանյակային հեռարձակում
02.00 Հեռուստասերիալ «Իմ երկրորդ մայրը»

Մշակույթ
19.05 Գ/Ֆ «Պանդոր» նախագիծը»
20.30, 0.25 Լուրեր
20.55 Գ/Ֆ «Ոստիկանը նշանակետի տակ»
22.50 Գ/Ֆ «Եվ Աստված ստեղծեց կնոջը»

9.00 Տոմար
ավարտին Յոթ քար (կրկնություն)
19.00 «Չոջիկը» ներկայացնում է. բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Ավեստա
20.15 Կարճամետրաժ ֆիլմ
20.30 Աստարեզ
21.10 Չոջիկ
21.50 Գ/Ֆ «Ներքին ուժ»
24.00 Անդորր
0.05 Երաժշտական դադար
0.10 Գ/Ֆ «Ուղիները»
2.00 Երաժշտական վերհուշ

Պրոֆիլակտիկա
17.00 Աստղային ժամ
17.30 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Երեկի սրտերը»
19.00 Նորություններ
19.25 Սերիալ «Արագացված օգնություն»
20.00 Մենք եւ ժամանակը
20.45 Սերիալ «Հանուն սիրո»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Դիակ գողացողները» (դերերում Թ. Քինեյ, Մ. Թիլլի, ԱՄՆ, 1993 թ.)
24.40 «Հայացք»
01.20 Նորություններ
01.35 Մարզական շաբաթվա արդյունքները
01.55 Գ/Ֆ «Մայք Համմեր». «Հիշատակման աղոթք»

17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.30 Մուլտծրագիր
18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
18.20 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.30 Ռուսական սերիա. Վալերի Գալկայինը, Ալյոնա Խմելնիցկայան «Մահվան դիրեկտորիա» սերիալում
21.25 «Սպիտակ թութակ» ակումբ
22.45 Համաշխարհային բեսթսելլեր. Գ/Ֆ «Կյանքում մեկ անգամ» (ԱՄՆ)
00.30 Հրապարակախոսական թոք-շոու «Ժողովուրդն ուզում է իմանալ»
00.45 Հերթապահ բաժանմունք
01.00 Ակտս+TV
02.20 Խանութ բազմոցի վրա

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌ

ՃԻՇՏ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻԿԱ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ:

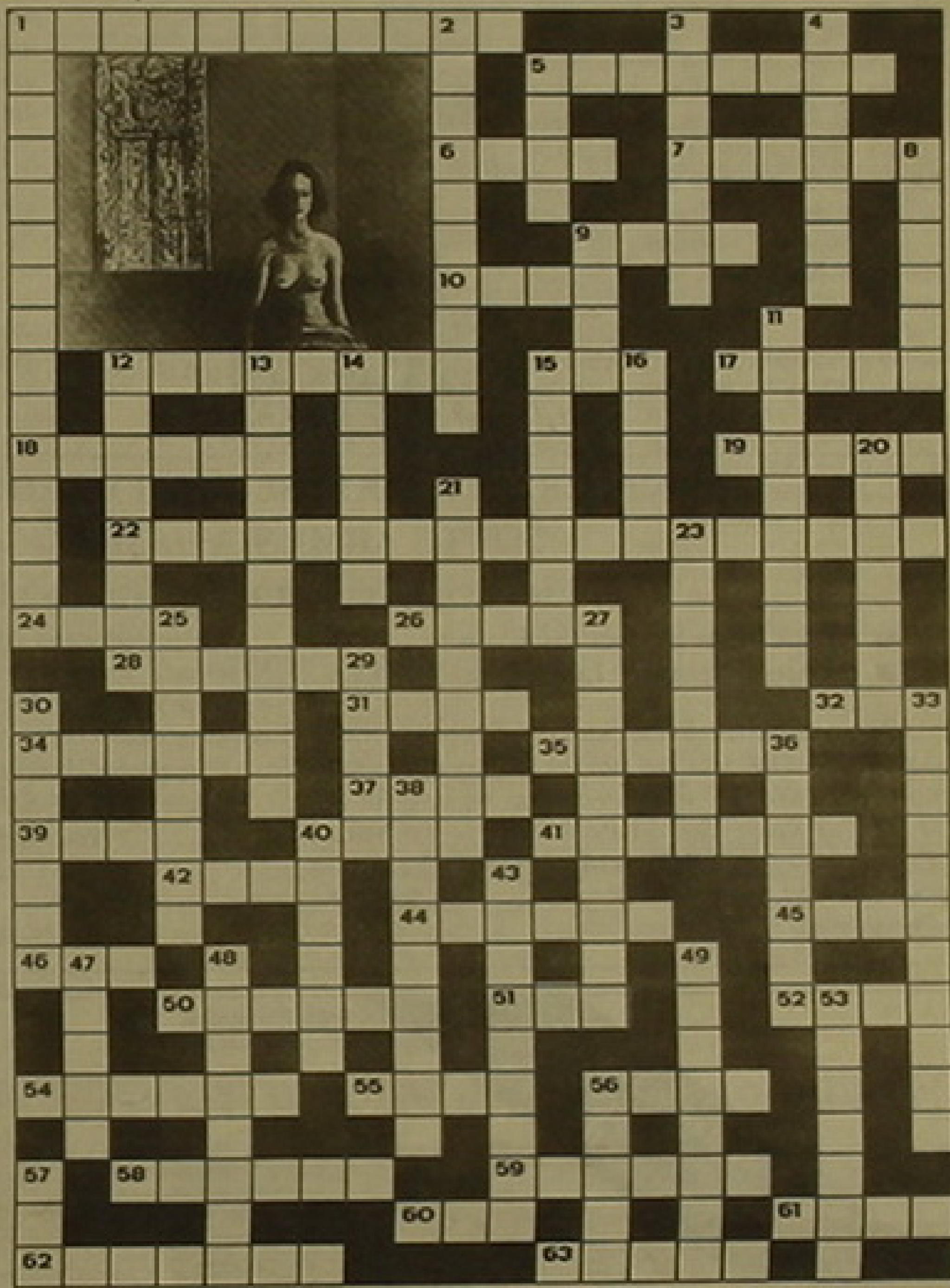

Ուղղահայաց

1. Երկնային մարմինների ռադիոճառագայթումը դիտելու սարք: 2. Տանիք սարքող մասնագետ: 3. Քաղաք, որտեղ գտնվում է Դոժերի պալատը: 4. Ալֆի սուր վարակիչ հիվանդություն: 5. Ռուսական միջնադարյան եկեղեցական երաժշտության տիպական, չափանմուշ եղանակների անվանումը: 8. Ուժի միավորը: 9. Լատինական Ամերիկայում օգտագործվող թեյախոտ: 11. Լ. Տոլստոյի ինքնակենսագրական եռագրության առաջին գիրքը, որը լույս է տեսել «Սովրեմեննիկում» 1852 թվին: 12. Նահանգ ԱՄՆ-ում: 13. Նատրիումի „սիլիկատ" ... աղ: 14. VII դ. հայ բանաստեղծ: 15. Հովիտ Տյան Շանի եւ Հիսարա-Ալայան լեռնային համակարգերի միջեւ: 16. Մ. թ. ա. VII-VI դդ. հույն բանաստեղծուհի: 20. Վեներա մոլորակի հայկական անվանումը: 21. Հայ ժողովրդական արտիստ: 23. Մի շարք երկրներում ավագների ժողով, խորհուրդ, որը կառավարում է երկրի գործերը: 25. Որոշ հանգամանքների բերումով հայրենիքը լքելը, հեռանալը: 27. Չկնատեսակ: 29. Լեւոն Շանթի դրամաներից: 30. Ֆրանսիացի բանաստեղծ, սիմվոլիզմի նախակարապետը: 33. Արեւադարձային բույսի պտուղ: 36. Բարեկամ: 38. Անմատչելի դիրք ունեցող, անառիկ, պարսպապատ բերդ: 40. Սփյուռքահայ մեծահարուստի անունը: 43. Մոնոպոլիստների խմբի ամխաչուր: 47. Ժողովուրդ, որը բնակվում է Ամուր գետի ստորին հոսանքի ափերին: 48. Ալ. Շիրվանզադեի «Նամուս» ստեղծագործության հերոսներից: 49. Ա. Ֆրանսի համանուն նովելի հերոսը: 53. Հայ սովետական ֆիզիկոս, զբաղվել է տարրական մասնիկների տեսության հարցերով: 56. Գործող անձ Շեքսպիրի «Համլետ» ողբերգությունում: 57. Տարրական գիտելիք:

Հորիզոնական

1. Ալեք Մանուկյան, թիվ 5 հասցեում գտնվող հիմնարկություն: 5. Գինի պատրաստող մասնագետ: 6. Մոսկվայի, այնուհետեւ Վլադիմիրի մեծ իշխան, որին, կուտակած մեծ հարստության համար, անվանել են Կալիտա՝ քսակ մականունով: 7. Պոլսահայ գրող, «Ջուկին փոխարեն» նովելի հեղինակը: 9. Կոմպոզիտոր, ...: 10. Պորտուգալացի ծովագնաց, որը հայտնագործել է Եվրոպայից Հնդկաստան ծովային ուղին (1498 թ.): 12. Օրենքներ սահմանող: 15. Վարչական կենտրոն Մարոկկոյում: 17. Սիգամարգ, որի վրայով քայլում են: 18. Դեղնույն, գունատ, նաեւ՝ մռայլ: 19. Բանաստեղծական տուն, ութնյակ: 22. Ագրեսիայի ժամանակ զինական միջամտության ձեւ, որը ՆԱՏՕ-ն կիրառում էր Հարավսլավիայի դեմ: 24. Կյանքին վտանգ սպառնացող առողջական անցանկալի վիճակ: 26. Հայոց թագավոր: 28. Պետության կամ մասնավոր ընկերության կողմից արժեթղթեր, բաժնետոմսեր բաց թողնելը, թողարկելը՝ էմիսիա: 31. Մեծ տուփ, զգրոց, դարակ: 32. Վոլգայի վտակներից: 34. Քաղաք Թուրքիայում: 35. Ամպերի ուռչելը՝ փոթորիկ: 37. Որեւէ բան մեջը լցնելու իր: 39. Աստղագիտության մեջ յուրաքանչյուր համաստեղության ամենապայծառ աստղի անվանումը: 40. «Ալիքների վրայով վազողը» ստեղծագործության հեղինակը, ռուս գրող, նավաստի: 41. Քաղաք Հայաստանում: 42. Չարենցի թամաշա ցույց տվող հերոսը: 44. Մետաղի եւ ազոտական թթվի աղ: 45. Հայազգի գրող, կինոդրամատուրգ (... Դեմուր), ապրել է Լենինգրադում, աշխատել «Լենֆիլմ» կինոստուդիայում: 46. Քաղաք Գերմանիայում: 50. Թուք թափ տալու շոր: 51. Թուշ, ...: 52. Նեղ բաշի հակառակը: 54. Քաղաք, որտեղ ծնվել է Ալ. Շիրվանզադեն: 55. Քաղաք Դնեպրի ափին, նրա վտակ Օրշիցա գետի թափվելու տեղում: 56. Կերուխում սիրող, զվարթ, ուրախ երիտասարդ: 58. Քաղցրահամ թունդ գինու տեսակ: 59. Աստծո գոյությունը ժխտող գիտականորեն հիմնավորված ուսմունք: 60. Գետ Գերմանիայում, Հռենոսի աջ վտակը: 61. Նորվեգացի գրող Համսունի անունը: 62. Երկրամաս Գերմանիայում: 63. Մեկնարկ, ...:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց 1. Իկսիաներ: 2. Գոլան: 3. Սանտոնի: 4. Օգոնյան: 5. Արշակ: 6. Սանասարյան: 10. Ամիրդովլաթ: 11. Մեֆիստոֆել: 15. Տաղանդ: 16. Կարինե: 20. Արշակյան: 22. [illegible]: 23. Բեռնել: 24. Գրենոբլ: 28. Կառապ: 29. Ացտեկ:

Հորիզոնական 7. [illegible]: 8. Զարիֆյան: 9. [illegible]: 12. [illegible]: 13. [illegible]: 14. [illegible]: 17. [illegible]: 18. [illegible]: 19. [illegible]: 21. Միկոյան: 25. [illegible]: 26. [illegible]: 27. [illegible]: 30. [illegible]: 31. [illegible]: 32. [illegible]:

digitised by A.R.A.R.@

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Հանձնվեց ՄՕԿ-ի հրավերը

Ինչպես հայտնի է, 2000 թ. օլիմպիական խաղերը կանցկացվեն Ավստրալիայի Սիդնեյ քաղաքում: Եվ ահա երեկ Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեի նախագահ Բենուր Փաշայանին հանդիսավոր կերպով հանձնվեց միջազգային օլիմպիական կոմիտեի նախագահ Խուան Անտոնիո Սամարանչի հրավերը՝ մասնակցելու օլիմպիադային: Հանձնակատարները միջազգային փոստային ծառայության (UPS) հայաստանյան գրասենյակի ղեկավարներն էին: Հրավերը ՀԱՕԿ-ի նախագահին հանձնեց գրասենյակի փոխտնօրեն Շուշան Գրիգորյանը: Ի դեպ, UPS-ն իր հաճելի առաքելությունն իրականացնում է աշխարհի 200 երկրներում: Նշենք, որ UPS-ը ՄՕԿ-ի 11 հովանավորներից մեկն է:

Որոշվեցին բազմամարտի չեմպիոնները

Տյանցզին քաղաքում շարունակվում է սպորտային մարմնամարզության աշխարհի առաջնությունը:

Թիմային հաղթողներին որոշելուց հետո անցկացվեցին նաեւ բազմամարտի անհատական մրցումները: Դրանց արդյունքները բավականին անսպասելի էին: Տղամարդկանց մրցապայքարում աշխարհի չեմպիոնի կոչումը նվաճեց 20-ամյա Նիկոլայ Կրյուկովը (Ռուսաստան): Նրանից միայն 0,140 միավորով ետ մնաց երկրորդ մրցանակակիր Նաոյի Ցուկիհարան (Ճապոնիա), իսկ բրոնզե մեդալը բաժին հասավ Յորդան Յովչեւին (Բուլղարիա):

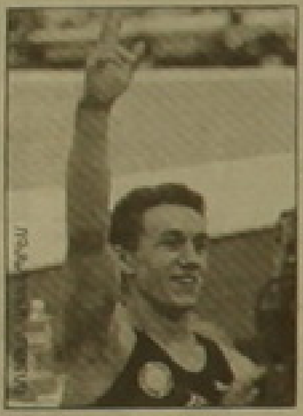

Կանանց մրցումներում անհաջողության մատնվեցին հաղթողի հիմնական թեկնածուները՝ նախորդ առաջնության չեմպիոնուհի Սվետլանա Խորկինան (Ռուսաստան) եւ Սիմոնա Ամանարը (Ռումինիա): Իսկ աշխարհի չեմպիոնուհի դարձավ 16-ամյա ռումինուհի Մարիա Ալարուն: Արծաթե եւ բրոնզե մեդալները շահեցին համապատասխանաբար Վիկտորիա Կարպենկոն (Ուկրաինա) եւ Ելենա Զամոլոդչիկովան (Ռուսաստան):

INTEGRATED FOOD SECURITY PROGRAM
SOUTH ARMENIA *(IFSP SA)*
Financial Performance Audits of

- Sisian Loan Project (SLP) and
- Group Guarantee Loan Fund (GGLF)

The Integrated Food Security Program South Armenia (IFSP SA) has funded two loan programs during the last 1.5 years in Sisian. Now, IFSP SA wants to audit the **SLP**, managed by **Small Enterprise Fund/World Vision Armenia (SEF/WVA)**, and **GGLF**, managed by Save the Children (SC).

Interested audit companies may obtain Terms of Reference and other related information from IFSP SA. The proposals for each audit are to be submitted not later than 1.00 pm 27 October, 1999.

Late proposals will not be accepted.

Address: **IFSP SA**
Yerevan Office
4th St. Erkatugheinneri, Hs. 6, 375041
Yerevan
Tel. 45-36-53, Fax-Tel. 151 641 (AT&T)

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի
hատուկ դասընթացների բաժին

Գրող եւ հրապարակախոս

Վահե Օշականը

ներկայացնում է դասախոսություն հետեւյալ թեմայով.

«Սփյուռքի հարցեր»

երկուշաբթի, հոկտեմբերի 18-ին,

ժամը 18.00-ին

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում

Մուտքն ազատ է:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել՝

27-16-58

ՓՆՏՐՎՈՒՄ Է

դայակ-ուսուցիչ՝ 8 եւ 12 տարեկան տղաների համար՝ իր տանը խնամելու համար: Նախընտրելի են Երեւանի փոքր կենտրոնում բնակվողները: Խնամքը պահանջվում է աշխատանքային օրերին, ժամը 14-18-ը:

Հեռ.՝ 53-72-59, 40-13-42 (բջջային)

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

«Հույս-1» արտադրական կոոպերատիվը, գրանցված 1994 թ. Աշտարակի պետռեգիստրում: Վկայական N 01 Ա 028945, գրանցման համարը՝ 028945: Ձեռնարկության հետ կապված բոլոր հարցերը լուծել երկու ամսվա ընթացքում:

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

«Լիլիա-5» ԼՏԸ-ն:
Հասցեն՝ Նոր Արեշ, 11 փողոց,
կոդ 00444466, պետռեգիստրի
վկայական N 002111,
գրանցման N 27804000136,
01.09.94 թ.

ՀSBC-Ի ՆՈՐ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԸ
ԱՐԴԵՆ ԳՈՐԾՈՒՄ Է
ԿԱՄՈՒՐՋԻ ԹԱՂԱՄԱՍ 3 ՀԱՍՑԵՈՒՄ

Ճիշտ

Սխալ

Հարց

Պատասխան

HSBC. Սա անկասկած խորհրդանշում է, որ Դուք գործ ունեք առաջնակարգ ֆինանսական ծառայություններ մատուցող համաշխարհային կազմակերպության հետ:

Մենք գործում ենք ավելի քան 130 տարի. աշխարհի 79 երկրներում եւ տարածքներում սպասարկելով ավելի քան 20 միլիոն հաճախորդների:

Սրանք լոկ թվեր են, սակայն դրանց հետեւում կանգնած են մեր ավանդույթներն ու գործին նվիրվածությունը, որոնց իրավացիորեն Դուք կարող եք վստահել:

Աշխարհի ցանկացած անկյունում, Ձեր կյանքի ցանկացած հատվածում, HSBC-ն միշտ Ձեզ հետ կլինի:

HSBC

FINCA

Նախագիծը, որ ֆինանսավորվում է USAID-ի կողմից, հավաքագրում է վարկային ծառայողների՝ կանանց միկրոբիզնեսի աջակցության ծրագրի համար:

Թեկնածուները պետք է ունենան.

- լավ կազմակերպական ընդունակություններ եւ հրապարակային ելույթի հմտություն,
- մարդկանց ուսուցման փորձ եւ ըստ հանգամանքների կողմնորոշվելու կարողություն:

Ռեզյումե հանձնելու են հրավիրվում միջնակարգ դպրոցում եւ կամ փոքր բիզնեսում աշխատանքի փորձ ունեցող անձինք:

Ռեզյումեն պետք է ներկայացնել FINCA-ի գրասենյակ
Կոլխոզնիկների փող. 1, տուն 103,
պետական համալսարանի (ԳՈՒՄ) հարեւանությամբ, մինչեւ 26.10.99 թ.:

ANNOUNCEMENT

The Embassy of the United States of America in Yerevan is seeking for a Legal Advisor to provide professional legal services related to a purchase of a real estate property. He/she will

- advise on the local legal documentation process for acquiring property;
- review the proposed purchase contract between the USA and the Government of Armenia and revise it if necessary to conform to local law in order to best protect the interests of the USA;
- explain any local currency laws that may affect the purchase transaction;
- advise and assist the USA in applying for waivers of registration taxes or other taxes or other expenses to which the USA is entitled based upon its special status under the Vienna Convention;
- prepare and register all appropriate documents required for the formal transfer of interests in the property. Provide details of any local requirements regarding the necessity to notify local governments of the purchase or obtain their approval in advance of the purchase;
- provide other legal services related to the above as required.

REQUIRED QUALIFICATIONS:

- University degree;
- From five to seven years of progressively responsible job-related experience in advisory capacity;
- Good knowledge of English, Armenian and Russian;
- Expert knowledge of the host country's laws and procedures relating sale and purchase of real estate property.

WHO MAY APPLY: Any attorney licensed to practice law in Yerevan who meets the above qualifications.

OPENING DATE: October 13, 1999
CLOSURE DATE: November 12, 1999

Please complete an "Application For Employment" form which is available from the American Embassy Guard Office at 18 Bagramian Street, Yerevan. Put the completed form into the Application Box available at the Embassy Guard Office. References or other supporting materials are welcome.

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

...Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1135. Տպաքանակը՝ 4000. Ստորագրված է տպագրության՝ 15. 10. 1999. Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@